

ISSN 1427-5856

POZARZĄDOWIEC

PISMO ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

W NUMERZE:

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM

FOSa

NIE BĘDZIE AMNESTII

OD NIEZDANYCH WYBORÓW

JAKIE SPOŁECZEŃSTWO CHCEMY

FOTOREPORTAŻ
Z KONFERENCJI REPREZENTACJI
ORGANIZACJI WARMII I MAZUR
W KARNITACH

OD REDAKCJI

Walczyć o obywatelskość...

Oddajemy do Państwa rąk kolejny numer Pisma Pozarządowic. Numer ważny, gdyż poruszający tematykę przejrzystości życia publicznego, oczywiście w kontekście funkcjonowania organizacji pozarządowych i ich relacji z pozostałymi sektorami.

Organizacje pozarządowe bardzo często pełnią rolę „głosu” społeczności lokalnej lub określonej grupy będącej częścią tej społeczności, np. osób niepełnosprawnych, młodzieży. Jako jeden z fundamentów społeczeństwa obywatelskiego powinny więc mieć wpływ na lokalną czy regionalną politykę rozwoju. Bywa z tym różnie – jedne organizacje nie są zainteresowane takimi działaniami, inne mają zbyt słaby potencjał, a te które i wyrażają zainteresowanie i mają potencjał nie są często brane pod uwagę jako poważny partner dla sektora publicznego. Sposobów na poprawę sytuacji jest kilka. Po pierwsze ciągłe informowanie (o dobrych przykładach, możliwościach działania) i promowanie aktywności obywatelskiej, również wśród organizacji pozarządowych. Choć wiele jest jeszcze do zrobienia, w pewnym stopniu lukę w tym zakresie wypełniają media pozarządowe, jak serwisy internetowe, typu www.wim.ngo.pl i inne. Po drugie, wzmocnienie organizacji pozarządowych. I tutaj sytuacja ulega poprawie, choć powoli. Oferta szkoleniowa i doradcza jest coraz szersza i bardziej dostępna, źródeł finansowania nadal jest sporo, organizacje zaczynają współpracować i tworzyć własną infrastrukturę, jak np. rozwijająca się ostatnio w coraz szybszym tempie Federacja Organizacji Społecznych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA. Na przeszkodzie stoją na pewno „stare” przypadłości sektora, jak np. rotacja personelu czy nieumiejętność współpracy z samorządem, są one jednak pokonywane. I tu dochodzimy do trzeciego sposobu, czyli edukacji sektora pozarządowego oraz sektora publicznego w zakresie współpracy.

Trzeba przyznać, iż województwo warmińsko-mazurskie rozwija się w wyżej wymienionych obszarach. Organizacje pozarządowe mają swoje reprezentacje, podejmują współpracę z samorządami, rozwijają się. Proces ten jest powolny, nadal zaliczyć go trzeba raczej jako pojedyncze, modelowe przypadki, niż działania systemowe. Najważniejsze jednak, iż jesteśmy na właściwej drodze. Drogę tą, czyli modelowe przykłady obywatelskiego zaangażowania organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju regionu prezentujemy w niniejszym numerze Pozarządowca.

Dodać tu należy, iż bardzo nas cieszy fakt, iż działania takie wspierane są przez Komisję Europejską, bowiem wpisują się w jej politykę. Miejmy nadzieję, iż przykład zejdzie w dół, i stosowany będzie równie systemowo zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym oraz lokalnym.

Bartłomiej Głuszak

SPIS TREŚCI

Roczne programy współpracy pod lupą <i>Arkadiusz Jachimowicz</i>	3
Organizacje socjalne coraz silniejsze <i>Bartłomiej Głuszak</i>	8
Plan współpracy GPS-FOSa na najbliższe lata	9
Porozumienie o współpracy	10
Zasady współpracy	11
Kilka uwag o systemie socjalnym Republiki Federalnej Niemiec <i>Krzysztof Balon</i>	13
W grupie silniej <i>Ewa Sprawka</i>	16
Współpraca z sąsiadami <i>Bartłomiej Głuszak</i>	18
Konsultacji ciąg dalszy <i>Bartłomiej Głuszak</i>	19
Stanowisko dotyczące projektu programu operacyjnego kapitał ludzki <i>oprac. Bartłomiej Głuszak</i>	19
Opinie nt. Programowania i wdrażania programów Operacyjnych funduszy strukturalnych na lata 2007–2013 <i>oprac. Bartłomiej Głuszak</i>	21
Co nas czeka w przyszłości czyli elbląski sektor pozarządowy w roku 2011 <i>Maciej Bielawski</i>	23
Organizacje z Warmii i Mazur spotkały się w Karnitach	25
Współpraca samorządów i organizacji pozarządowych w powiecie ostródzkim	27
Nie będzie amnestii od niezdaných wyborów <i>Teresa Bocheńska</i>	29
Jakie społeczeństwo chcemy? <i>Adam Krause</i>	30

Elbląskie Stowarzyszenie
Wspierania Inicjatyw Pozarządowych

ESWIP

Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych zaprasza do udziału w szkoleniach i spotkaniach informacyjnych na temat wykorzystania środków finansowych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Prowadzone jest również doradztwo w zakresie pisania projektów do EFS. Usługi są nieodpłatne, świadczone w ramach projektu: Centrum Rozwoju Lokalnego - Regionalny Ośrodek Szkoleniowy Europejskiego Funduszu Społecznego.

Więcej informacji pod nr tel. **055 642 18 85 lub 055 236 27 16**,
e-mail: roszefs@eswip.elblag.pl, www.wim.ngo.pl

Projekt „Rozwój lokalnego partnerstwa na rzecz rynku pracy oraz wsparcie projektów finansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny” jest finansowany z Programu PHARE 2003 „Promocja zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich” oraz środków budżetowych. Jednostką kontraktującą dla projektu jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

PISMO INFORMACYJNE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Wydaje: Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych

Redagują: Arkadiusz Jachimowicz (red. naczelny), Tomasz Franciuk, Bartłomiej Głuszak

Adres: 82-300 Elbląg, ul. Związku Jaszczurczego 17; tel./fax: 055 236 27 16, 055 235 33 88; e-mail: eswip@eswip.elblag.pl

Internetowa edycja pism dostępna jest pod adresem <http://www.eswip.elblag.pl>

Opracowanie graficzne i skład komputerowy: Marek Zwierzyński, tel. 0600 49 40 11, e-mail: mazoo@post.pl

Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzegamy sobie prawo skracania tekstów i zmiany tytułów.

Autorzy tekstów prezentują swoje własne opinie. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Projekt „W stronę przejrzystej współpracy” współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej
The Project „Toward the Transparency of Cooperation” is co-financing by the European Commission.

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDEM

Arkadiusz Jachimowicz

ROCZNE PROGRAMY WSPÓŁPRACY POD LUPĄ

Od wielu lat w mozole budowane są partnerskie relacje pomiędzy samorządami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi. Ten proces rozpoczął się tuż po wielkich przemianach i jeszcze długo się nie zakończy. Teraz nabierze przyspieszenia, bo żaden samorząd nie może już zlekceważyć organizacji, które otrzymują milion złotych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Ale to są jeszcze jaskółki.

Przejrzystość działań partnerów i otwartość na współpracę to jeden z ważnych elementów tworzenia partnerstwa. Powie ktoś – przecież organizacje też powinny działać przejrzysto, dlaczego skupiać się na samorządzie? – i słusznie powie. (A z tym nie jest najlepiej, która organizacja publikuje raporty finansowe i merytoryczne? Na palcach jednej ręki można policzyć. Nawet niektóre zaszczycone statusem organizacji pożytku publicznego nie wywiązują się z tego obowiązku!). Ale to starszy brat w partnerstwie – samorząd lokalny powinien dawać przykład przejrzystości działania.

Spójrzmy jak ta przejrzystość – ale też otwartość na współpracę – wygląda w kontekście relacji pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi.

Organizacje pozarządowe traktują samorząd terytorialny jako swego naturalnego partnera. Wg badań Stowarzyszenia Klon/Jawor 60 % organizacji widzi w nim jedną z najważniejszych dla siebie instytucji.

Do momentu wprowadzenia Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku, współpraca samorządów lokalnych z organizacjami kształtowała się dość swobodnie – zapis w zadaniach własnych samorządów, stwierdzający że mają współpracować z organizacjami, nie narzucał w praktyce żadnych działań.

Przełomowa ustawa uporządkowała współpracę i wprowadziła minimalny standard współpracy samorządów terytorialnych trzech szczebli z organizacjami pozarządowymi. Precyzowała zwłaszcza kwestie finansowe, określiła podstawowe formy i zasady współpracy, wprowadziła kilka nowych pojęć: organizacja pozarządowa, pożytek publiczny, wolontariusz i in.

Ustawa nakazuje samorządom coroczne opracowywanie programu współpracy. Owe programy są podstawowym źródłem wiedzy na temat postawy poszczególnych samorządów wobec organizacji pozarządowych i ich otwartości na współpracę. Zawartość tych dokumentów jest rodzajem fotografii stanu współpracy.

Ustawa nakłada na samorzady terytorialne trzech szczebli (gminy, powiaty i województwa) obowiązek tworzenia rocznych programów współpracy, nie precyzuje jednak, co taki program powinien zawierać, ani jak go tworzyć. Zapis ustawowy brzmi lakonicznie: „Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi”. Być może dlatego – jak wynika z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor – tylko 70 % samorządów przyjęło roczne programy współpracy (dane z 2004 roku).

Konieczność opracowywania programów współpracy została różnie w różnych środowiskach ocniona: jako „centralne” ingerowanie w zastałe relacje, jako dyscyplinowanie samorządu, jako szansa na systematyczne kreowanie i polepszanie współpracy. Okazało się, że programy współpracy są chętniej tworzone tam, gdzie już wcześniej istniała tradycja zapisywania zasad współpracy w formie dokumentów prawa lokalnego, a również tam, gdzie współpraca samorządu z organizacjami stoi na niezłym poziomie. Najtrudniej ciągle jest w samorządach wiejskich, które z racji braku organizacji pozarządowych – co nie do końca jest prawdą, bo organizacje takie są, choć jest ich niewiele – nie widzą potrzeby tworzenia „zbędnych dokumentów”.

Tworzone sporadycznie w niektórych samorządach wieloletnie programy współpracy, nazywane też „zasadami współpracy” lub „kartą współpracy”, nie są obligatoryjne. Z tego powodu organizacje, które z reguły są inicjatorami wypracowania tego rodzaju dokumentów, napotykały trudności do namówienia samorządu do ich wypracowania. Bywa też, że uchwalone przez samorząd wieloletnie programy współ-

pracy są kwestionowane przez niektóre Regionalne Izby Obrachunkowe.

W ramach jednego z partnerstw Inicjatywy Wspólnotowej Equal „W stronę polskiego modelu ekonomii społecznej” Sieć Wspierania Inicjatyw Pozarządowych SPLOT dokonała badania stanu współpracy samorządów z organizacjami na podstawie analizy rocznych programów współpracy. Jak to wygląda w naszym województwie?

Garść danych

W województwie warmińsko-mazurskim jest 21 powiatów (w tym 2 grodzkie) i 116 gmin (miejsko-wiejskich i wiejskich). Pozyskanie programów współpracy wcale nie było łatwe, mimo zagwarantowanej ustawowo dostępności do informacji...

Ostatecznie ocenie poddanych zostało około 50 programów współpracy i dokumentów pod nazwą: „Zasady współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi” lub „Kart współpracy...”. Jest to ok. 30 % przyjętych programów współpracy, biorąc pod uwagę, że tylko ok. 70 % samorządów przyjęło ten dokument.

Cele współpracy

W zdecydowanej większości badanych programów określone zostały cele współpracy, rzadziej następował podział na cele perspektywiczne i szczegółowe. Tylko w kilku przypadkach cele w programach współpracy świadomie nawiązują do celów zawartych w strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego.

Spora część celów jest zbieżna z celami zawartymi w dokumencie Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2004 roku pn.: „Zasady tworzenia programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Metodologia i zalecenia.” Dokument ten jest – jak się okazuje – ściągą dla samorządów. (Oprócz tego, że same od siebie ściągają całe programy!)

Adresaci

Adresaci programów współpracy najczęściej są określani zgodnie z zapisem Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Tylko spora-

dycznie opisani są bardziej szczegółowo i przystępnym językiem.

Niekiedy adresaci są domyślni, występują tylko w nazwie programu współpracy.

Realizatorzy

W ogromnej większości realizatorami programu są jednostki samorządu terytorialnego, w których czasami wyszczególniane są organy uchwałodawcze (Rada Gminy, Komisje) i wykonawcze (wójt, burmistrz, wydziały itp.). W kilku programach pojawiają się wspólne zespoły, z reguły ich kompetencje nie są określone.

Tylko w kilku przypadkach jako realizatorzy programów wymienione są instytucje samorządowe oraz organizacje pozarządowe i ich reprezentacje.

Zasady współpracy

W większości programów określone są zasady współpracy, wymienione w Ustawie o działalności pożytku publicznego. Są to najczęściej: zasada pomocniczości, efektywności, partnerstwa, jawności. Tylko w kilku programach zasady te są opisane. W pozostałych dokumentach są tylko wymienione nazwy.

Obszary współpracy

W ok. połowie programów współpracy zawarte są obszary współpracy – lub ich część – określone w Ustawie o działalności pożytku publicznego, czasami jest wymieniona część tych obszarów. Tylko w nielicznych programach konkretnie określono na jakie obszary współpracy stawia samorząd w danym roku.

Formy współpracy

W większości programów współpracy przedstawiano cztery formy współpracy określone w Ustawie o działalności pożytku publicznego. W kilku przypadkach formy te zostały rozszerzone o dodatkowe elementy współpracy. W kolejnych kilku zostały dokładnie opisane w dokumencie „Zasady/karta współpracy”.

Generalnie formy współpracy dzielone są na finansowe i pozafinansowe. Formy finansowe są z reguły dość dobrze opisane, zwłaszcza w dokumentach „Zasady/karty współpracy”.

Czy program nawiązuje do strategii rozwoju samorządu

Tylko w kilku programach następuje wyraźne nawiązanie do strategii rozwoju samorządu, są to z reguły programy tych jednostek samorządu, w których wypracowane zostały również „zasady/karty współpracy”. W ogromnej większości programy są tworzone w oderwaniu od dokumentów planistycznych samorządów.

Regulamin działań komisji konkursowej

Tylko w kilku przypadkach zawarta jest informacja o istnieniu komisji konkursowej oceniającej oferty składane przez organizacje pozarządowe. Komisje konkursowe z reguły pojawiają się w jednostkach samorządu terytorialnego, w których przyjęty jest dokument pod nazwą „zasady/karta współpracy”. Regulamin pracy komisji stanowi wtedy załącznik do dokumentu.

Karty oceny projektu

Tylko w kilku przypadkach – w jednostkach samorządu terytorialnego, w których przyjęty jest dokument pod nazwą „zasady/karta współpracy” – pojawia się karta oceny projektu. Karta stanowi narzędzie pracy dla członków komisji konkursowej, stosowana jest ocena punktowa/procentowa.

Generalnie jednak w ogromnej większości programów karty oceny projektów nie są uwzględnione, choć nie można wykluczyć, że część komisji konkursowych stosuje jakichś rodzaj kart oceny projektów/ofert.

W programach dość często wymienia się „miękkie”, niepunktowe kryteria oceny ofert, często w oparciu o kryteria zasygnalizowane w Ustawie o działalności pożytku publicznego.

Budżet z planem wydatków na określone zadania

Tylko w jednostkowych przypadkach program współpracy zawiera budżet wydatków samorządu z przeznaczeniem na realizację zadań przez organizacje pozarządowe w danym roku. Ogromna większość dokumentów nie określa ilości środków finansowych przeznaczonych na zadania organizacji pozarządowych.

Zrozumiałość programu

Z reguły programy są pisane językiem urzędowym i stanowią kompilację fragmentów Ustawy o działalności pożytku publicznego. Można wskazać kilka programów współpracy napisanych przyjaznym dla organizacji językiem. Są to z reguły programy tych jednostek samorządu terytorialnego, które przyjęły również „zasady/kartę współpracy”.

Przewodnik po współpracy

Tylko jeden roczny program współpracy (powiat ełcki) można określić jako przewodnik po współpracy. Ponadto jest kilka innych, które w pewnym stopniu spełniają te kryteria. Z reguły programy współpracy są lakoniczne i tylko sygnalizujące formy współpracy.

Odrębną kategorią są roczne programy współpracy powiązane z „zasadami/kartą współpracy”. W takich przypadkach (6) można stwierdzić, iż „zasady/karta współpracy” jest przewodnikiem po współpracy.

Dostępność dokumentu dla organizacji pozarządowych

W jednostkach samorządu terytorialnego, które opracowały program współpracy, najczęściej jest on dostępny w internetowym Biuletynie Informacji Publicznej. Czasami nie można go znaleźć w ogóle, czasami dotarcie jest do niego jest znacznie utrudnione (np. umieszczony jest w dziale „Uchwały” i trzeba przeglądać wszystkie po kolei, aby dotrzeć do tej, która mówi o programie współpracy z organizacjami pozarządowymi - programu współpracy, zazwyczaj umieszczany jest jako załącznik do uchwały). Generalnie program jest trudno dostępny, biorąc pod uwagę fakt, że stosunkowo mała ilość organizacji pozarządowych dysponuje dostępem do Internetu.

Ilość stron

Objętość dokumentów waha się od 2 do ok. 10 stron, z reguły są to 2–5 stronicowe dokumenty.

Wspólne zespoły samorządowo-pozarządowe

W wielu programach współpracy jako jedną z form współpracy określono tworzenie wspólnych

zespołów. Należy to jednak traktować jako pusty zapis zapożyczony z katalogu form współpracy zawartego w Ustawie o działalności pożytku publicznego.

W kilku programach współpracy wspomina się szerzej o tego rodzaju zespołach, nie określając jednak ich kompetencji i formy organizacyjnej.

W jednostkach samorządu terytorialnego, gdzie oprócz rocznego programu współpracy opracowano „zasady/kartę współpracy”, istnieją zapisy o powołaniu, składzie, kompetencjach i formach pracy wspólnych zespołów. Ich nazwa jest różna: zespół koordynacyjny, zespół konsultacyjny, zespół sterująco-monitorujący itp. W niektórych dokumentach opracowane są regulaminy pracy tych ciał, jako załączniki.

W dwóch przypadkach (Olsztyn, powiat elcki) istnieją grupy branżowe powoływane przy poszczególnych wydziałach samorządu, które zajmują się zagadnieniami związanymi z daną branżą sektora pozarządowego.

Wieloletnie programy współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi

W 7 jednostkach samorządu terytorialnego (2 powiatach grodzkich, 4 powiatach ziemskich, samorząd wojewódzki) istnieją dokumenty pod nazwą „zasady współpracy” lub „karta współpracy”, które należy uznać za – z jednej strony wieloletni program współpracy, i z drugiej – przewodnik po współpracy. „Zasady współpracy samorządowych władz Elbląga z organizacjami pozarządowymi” należy uznać za jeden z modelowych dokumentów regulujących partnerską współpracę samorządu i organizacji.

Standaryzacja zadań

Jedynie w jednostkach samorządu terytorialnego, które wypracowały „zasady/kartę współpracy” istnieją zapisy o standaryzacji zadań przed ich zleceniem organizacjom pozarządowym w formie powierzenia. W niektórych samorządach jest to praktycznie stosowane (Elbląg - zadanie: centrum organizacji pozarządowych oraz uniwersytet III wieku, oraz w Olsztynie: centrum organizacji pozarządowych).

Monitoring i ewaluacja programu

W ogromnej większości programów współpracy o monitoringu ani ewaluacji nie ma żadnej wzmianki. Dość często powtarzają się zapisy, że organizacje mogą wносить uwagi do programu, czasami organ

wykonawczy jednostki samorządowej zobowiązuje się do przedstawienia na sesji rady gminy informacji z realizacji programu współpracy (a w zasadzie sprawozdania finansowego ze zrealizowanych przez organizacje projektów).

Jedynie w jednostkach samorządu terytorialnego, które wypracowały „zasady/kartę współpracy” istnieją zapisy o monitoringu i ewaluacji programu współpracy. Pojawia się też zapis o okresowej ewaluacji zewnętrznej, wykonanej na zlecenie samorządu.

Reprezentacja sektora pozarządowego

Jedynie w jednostkach samorządu terytorialnego, które wypracowały „zasady/kartę współpracy” uwzględniane są reprezentacje sektora pozarządowego (rady organizacji pozarządowych danego powiatu lub gminy). Jest to spowodowane tym, że takich reprezentacji z reguły nie ma. Tam, gdzie się pojawiają, z reguły są obecne w zapisach programów współpracy, a zwłaszcza „zasad/kartę współpracy”, jako partner współpracy o określonych kompetencjach.

Ocena

W ogromnej większości programy współpracy tworzone są bez udziału organizacji pozarządowych, przy poświęceniu minimum wysiłku, dla spełnienia wymogów Ustawy o działalności pożytku publicznego. W gminach wiejskich programy te najczęściej nie są wcale tworzone. Programy są najczęściej krótkie, kompilowane z zapisów Ustawy o działalności pożytku publicznego, nieczytelne, nie obejmujące wszystkich obszarów współpracy, nie uwzględniające organizacji pozarządowych jako partnerów współpracy.

Cele współpracy zostały określone w niemal wszystkich badanych programach. Nagminnie zapożyczanie celów z dokumentów typu wytyczne MGPIPS lub wręcz odpisywanie ich z innych programów, świadczy o braku świadomego planowania rozwoju i tworzenia spójnego i przenikającego się systemu planistycznego. Cele są „zwyczajowe” i nie nawiązują do strategii.

Jako adresatów programów współpracy wymieniano wszelkie zgodne z Ustawą DPP podmioty, bez uwzględniania jednostkowych potrzeb i stawiania w danym roku na rozwój części z nich.

Samorządy nie dostrzegają organizacji jako realizatorów programów współpracy! Świadczy to o głęboko zakorzenionym paternalizmie i klien-

telizmie oraz braku tradycji partnerskiego współdziałania. Organizacje postrzegane są jako petenci, a nie partnerzy.

Ciągle brakuje przygotowanych do pełnienia swojej funkcji osób kontaktowych ze strony samorządu do współpracy z organizacjami pozarządowymi, osób, które powinny być jednocześnie wykwalifikowanymi animatorami partnerskiej współpracy.

Zasady regulujące współpracę pomiędzy stronami, wymienione w programach, to zazwyczaj skopiowane zapisy z Ustawy DPP. Warto dodać, że w polskich warunkach brzmią one jeszcze egzotyczne. Zasady te w ogromnej większości nie są opisane, a także – co można z pewnością założyć – nie są zazwyczaj stosowane w praktyce. Samorząd przykłada do nich znikomą wagę. Pojawia się kwestia zrozumiałości tych zasad, przyswojenia i postępowania wg nich. Mowa tu również o stronie organizacji pozarządowych. To że zasady są wymienione w prawie lokalnym, umożliwia organizacjom odnoszenie się do nich i żądanie stosowania w praktyce (zwłaszcza zasady pomocniczości, która pozwala na przejmowanie zadań). Tak w praktyce nie jest.

Tylko nieliczne samorządy świadomie określają priorytetowe obszary współpracy na dany rok. Nie widać refleksji nad potrzebami społeczności lokalnej w kontekście działań organizacji pozarządowych i w nawiązaniu do strategii rozwoju samorządu. Refleksji, której konsekwencją byłoby skoncentrowanie się na realizacji najważniejszych, wyodrębnionych w danym roku zadań.

W samorządach pokutuje tendencja do finansowania tych samych zadań i tych samych organizacji, co związane jest m.in. z kwestiami personalnymi, politycznymi, petryfikacją istniejącego systemu dotowania, tzw. układów, ale też siłą bezwładu maszyny urzędniczej.

Sytuację taką – zwłaszcza w mniejszych społecznościach – trudno przerwać nawet za pomocą nowych rozwiązań ustawowych. Z drugiej strony wśród organizacji pozarządowych brakuje propozycji innowacyjnych rozwiązań w odniesieniu do współpracy, dostrzegalna jest bierna akceptacja istniejącego stanu rzeczy.

Badane programy nie opisują występujących w praktyce różnorodnych form współpracy. Z reguły wskazane są cztery formy wskazane przez Ustawę DPP, tylko w części programów ten katalog jest rozszerzone o formy wskazane przez wytyczne MGPIPS. W mało którym dokumencie posilono się o opisanie wszystkich stosowanych i możliwych do

stosowania form. Dużo miejsca w badanych programach poświęcone jest finansowym formom współpracy, niefinansowe formy współpracy traktowane są zwykle lakonicznie.

W ogromnej większości programy są tworzone w oderwaniu od dokumentów planistycznych samorządów. Wśród samorządów brakuje świadomości, że współpraca z organizacjami powinna zmierzać w kierunku realizacji strategii rozwoju samorządu.

Wyniki badań ukazują, że w mało którym samorządzie stosowne są wymierne kryteria ocen projektów. Środki publiczne dzielone są zazwyczaj na podstawie miękkich kryteriów (wśród których istnieje zapewne niepisane kryterium podporządkowania wobec władz samorządowych). Z reguły pieniądze dzielą sami urzędnicy, bez nadzoru społecznego, rodzaj takiego nadzoru stanowią pojawiający się sporadycznie w komisjach radni, jednak jest to niewystarczające. Nie można wykluczyć, że w części samorządów karty oceny ofert są stosowane, ale nie jest to upubliczniane.

W programach brakuje jasno określonych kwot przeznaczonych na konkretne zadania na dany rok. Opracowanie takich założeń jest dla samorządów widocznie trudne, choć daje konkretny obraz finansowy.

Model z Warmii i Mazur

W województwie warmińsko-mazurskim można wyodrębnić jeden z modeli współpracy wypracowany i wdrożony w samorządzie miasta Elbląga, który to model został zastosowany w Olsztynie, kilku powiatach i na poziomie samorządu wojewódzkiego. Modelowy system współpracy został poddany ewaluacji przez ekspertów Stowarzyszenia Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich pod kierunkiem Piotra Frączaka. Wyniki badania zawarte są w publikacji autorstwa dr Ryszarda Skrzypca pt. „Monitoring systemu współpracy pomiędzy instytucjami samorządu terytorialnego a sektorem organizacji pozarządowych w Elblągu”. Badanie pozytywne ocenia system współpracy, co powoduje, że model ten może stanowić punkt odniesienia do systemów współpracy wdrażanych w innych samorządach w województwie i kraju.

Godnym zauważenia jest roczny program współpracy powiatu ełckiego, który zawiera wiele zapisów, które sytuują organizacje na poziomie partnera samorządu.

Bartłomiej Głuszak

ORGANIZACJE SOCJALNE CORAZ SILNIEJSZE

Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa istnieje już ponad dwa lata. Zrzesza kilkadziesiąt członkowskich i partnerskich organizacji działających w szeroko pojętej sferze socjalnej. Głównym celem Federacji to rozwój pomocy społecznej oraz rozwój organizacji socjalnych. Do tej pory Federacja zorganizowała dla swych członków i innych organizacji socjalnych kilkanaście szkoleń, konferencji, doradztwo, wizyty studyjne w Polsce i Niemczech oraz wspierała je w inny sposób, udzielając np. pomocy materialnej.

Koalicja sposobem na rozwój

Federacja stale monitoruje potrzeby organizacji socjalnych; wyrazem tego jest m.in. wypracowana Strategia Rozwoju Federacji FOSa. Jedną z najpilniejszych potrzeb, jaka wynika jest wsparcie grup organizacji działających w tym samym obszarze, np. pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych czy młodzieży. Wsparcie to powinno mieć różnorodną postać – od szkoleń poprzez doradztwo, spotkania, pracę grup roboczych z ekspertem, wizyty studyjne itd. Ważniejsza jest treść; oprócz na bieżąco potrzebnego wsparcia z zakresu tworzenia projektów, realizacji i zarządzania projektami, rozliczania ich, współpracy z samorządem pojawia się potrzeba instytucjonalnego wzmocnienia i usystematyzowania pracy organizacji członkowskich. Sposobem na takie wzmocnienie i usystematyzowanie ma być m.in. przeprowadzenie procesów standaryzacji usług świadczonych przez dane organizacje socjalne; ewaluacji (czyli oceny) działania całych organizacji lub właśnie realizowanych przez nie usług; stworzenie strategii rozwoju organizacji socjalnej; umożliwienie dzielenia się modelowymi doświadczeniami zdobytymi przez organizacje socjalne, w tym członkowskie Federacji, i wdrażania ich przez inne organizacje. By móc rozpocząć realizację tych najistotniejszych działań, należy jednak najpierw „przygotować grunt” pod ich wdro-

żenie. Dlatego też w maju i czerwcu 2006 r. odbył się cykl spotkań, w wyniku których powstały trzy grupy branżowe Federacji FOSa składające się z jej organizacji członkowskich i partnerskich.

Pierwsze ze spotkań odbyło się w dniach 19–20 maja 2006 w Krynicy Morskiej, wzięły w nim udział przedstawiciele organizacji pracujących z osobami niepełnosprawnymi. Podczas spotkania omówiono kilka podstawowych kwestii, w tym, co ważne, wypracowano regulamin grupy branżowej. Określa on zasady funkcjonowania w Federacji organizacji zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych. W wyniku rozmów z partnerem niemieckim Federacji FOSa, który uczestniczył w spotkaniu, określono też potrzeby i pomysły na ich realizację dzięki właśnie wzajemnej współpracy. Na koordynatora grupy wybrano Elbląską Radę Konsultacyjną Osób Niepełnosprawnych.

Kolejne dwa spotkania odbyły się z udziałem już zorganizowanych grup organizacji pozarządowych, tj. Siecią „Wolontariat Warmii i Mazur” (5–6 czerwca 2006) oraz Siecią Organizacji Paliatywnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego PALIUM (9–10 czerwca 2006) w Lesznie k/Barczewa. Jest to świadoma decyzja obu stron – Federacji i Sieci – o podjęciu współpracy; uznano, iż z pożytkiem dla wszystkich będzie łączenie, a nie dublowanie działań. Poza wypracowaniem projektu Zasad Współpracy FOSa – dana Sieć podczas spotkań obie Sieci zaopiniowały dokumenty programowe Funduszy Strukturalnych na lata 2007–2013, wypracowały też listę najpilniejszych potrzeb, na jakie należy odpowiedzieć.

Wszystkie trzy grupy organizacji zainteresowane są współpracą w strukturach Federacji. Dlaczego? Podstawowe korzyści, jakie daje taka współpraca, to wejście na regionalny wymiar działania, możliwość pozyskiwania i wdrażania modelowych doświadczeń, większe możliwości współpracy z samorządem – jako silny partner, powiększenie swego potencjału (kadrowego, instytucjonalnego itd.). Z kolei Fede-

racja powiększając liczbę organizacji członkowskich i współpracujących wzmacnia się, przede wszystkim zaś zwiększa możliwości realizacji swojej misji i celów statutowych. Wypracowane dokumenty określające zasady współpracy Federacji z grupami przedstawiamy poniżej.

Praca socjalna w wymiarze polsko-niemieckim

Właściwie prawie od początków swego funkcjonowania Federacja FOSa rozpoczęła współpracę z partnerem niemieckim – GPS z Wilhelmshaven. Jest to prężna organizacja, zatrudniająca ponad 1000 osób o różnych stopniach niepełnosprawności. GPS jest jednocześnie liderem grupy organizacji pozarządowych z terenu powiatu Wilhelmshaven. Kontakty nawiązane zostały dwa lata temu, gdy w planowaniu strategicznym Federacji pod Szczytnem udział wzięli przedstawiciele GPS. Była to wizyta rozpoznawcza, po której postanowiono rozpocząć współpracę. Preludium okazała się rewizyta – w lutym zeszłego roku przedstawiciele organizacji członkowskich FOSy mieli okazję poznać doświadczenia w pracy socjalnej organizacji niemieckich właśnie z Wilhelmshaven. Od tego czasu utrzymywano stały kontakt.

W efekcie tych dwóch spotkań 6 przedstawicieli partnera niemieckiego wspólnie z ponad 20 przedstawicielami Federacji spotkało się w maju w Karnitach pod Ostródą na trzydniowych warsztatach. Ich głównym celem było wzmocnienie współpracy i wytyczenie jej kierunków. Efekty wzajemnej pracy to tekst Po-

rozumienia o współpracy, który zostało podpisane uroczystie 20 maja przez szefów obu organizacji oraz Plan Współpracy (oba dokumenty również prezentujemy poniżej). Jest to duży krok w rozwoju samej Federacji i jej organizacji członkowskich, jak w rozwoju współpracy z partnerem niemieckich. Oto mamy w końcu silnego, stabilnego, wyrażającego chęć współpracy partnera z terenu Unii Europejskiej. Co więcej, możemy dzielić się doświadczeniem i w oparciu o nie rozwijać swoje usługi. Współpraca ma już pierwsze wymierne efekty. Zgodnie z jednym z zapisów Planu Współpracy osoby niepełnosprawne rekrutujące się spośród organizacji członkowskich i partnerskich Federacji wyjeżdżają we wrześniu br. na Międzynarodowe Zawody Osób Niepełnosprawnych w Wilhelmshaven. Nie jest to może coś wielkiego, ale właśnie na współpracy w wymiarze bezpośrednim, międzyludzkim najbardziej obu organizacjom zależy. Pozwoli ona na zbudowanie wzajemnego zaufania, utrwalenia kontaktów jako mostu do systemowej współpracy.

Rozwój Federacji FOSa nabiera coraz większej dynamiki, federacja rozwija się na kilku podstawowych płaszczyznach, co ważne są to obszary najpotrzebniejsze z punktu widzenia potrzeb organizacji socjalnych. Prostym miernikiem efektywności Federacji FOSa jest jej rozszerzanie – coraz więcej organizacji dopytuje się o możliwość współpracy i podejmuje tę współpracę na zasadzie organizacji członkowskich i partnerskich. Należy to uznać za dobry znak, bowiem im lepsza współpraca, tym więcej zrobić można dla poprawy życia społeczności lokalnych.

PLAN WSPÓŁPRACY GPS – FOSa NA NAJBLIŻSZE LATA

(wypracowany podczas warsztatów polsko-niemieckich, 16–18 maj 2006r., Karnity)

1. Wymiana kadr – w formie praktyk, staży itp.
2. Wzajemne wizyty studyjne (dzieci, młodzież, osoby niepełnosprawne i inne grupy).
3. Udział polskich uczestników w międzynarodowych zawodach sportowych osób niepełnosprawnych odbywających się w Wilhelmshaven (coroczne zawody we wrześniu).
4. Wstępna strategia współpracy w dążeniu do realizacji celów:
  - a. Przekazywanie doświadczeń polskich „fundraisingu”, czyli metod pozyskiwania środków finansowych (poprzez szkolenia, naukę praktyczną).
  - b. Przekazywanie polskich doświadczeń w pracy z wolontariuszami.
  - c. Wspólne pisanie projektów.
  - d. Kojarzenie partnerów (organizacji członkowskich FOSy – GPS).
  - e. Przekazywanie niemieckich doświadczeń w organizowaniu pracy socjalnej.

5. Organizacja co najmniej jednego wspólnego działania lub projektu rocznie przez GPS – FOS lub organizacje członkowskie.
6. Organizacja wspólnych spotkań dla podopiecznych: dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych i innych grup (np. pomysł spotkań osób wchodzących w skład rad pracowników w warsztatach prowadzonych przez GPS).
7. Diagnozowanie potrzeb odnośnie chęci współpracy po stronie niemieckiej i polskiej oraz przesyłanie i przekazywanie informacji na ten temat partnerowi raz na pół roku.
8. Do końca czerwca wyznaczenie po stronach niemieckiej i polskiej osoby odpowiedzialnej za kontakt obu stron.
9. Powyższe propozycje zostaną uszczegółowione i przełożone na działania operacyjne po diagnozie potrzeb.

POROZUMIENIE O WSPÓŁPRACY

pomiędzy

**DER GEMEINNUETZIGEN GESELLSCHAFT FÜR
PARITAETISCHE SOZIALARBEIT**

a

**FEDERACJĄ ORGANIZACJI SOCJALNYCH
WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO FOSa**

§1

Obaj partnerzy wyrażają wolę współpracy na bazie wspólnej idei tworzenia społeczeństwa obywatelskiego zarówno w Polsce i w Niemczech, jak i na poziomie europejskim.

§2

Celem współpracy jest dalszy rozwój systemów socjalnych z poszanowaniem zasad solidarności i sprawiedliwości społecznej.

§3

Współpraca odbywać się będzie przy wzajemnym respektowaniu systemów prawnych, jak również odrębności kulturowych, obyczajowych, politycznych i społecznych partnerów, ich organizacji członkowskich oraz państw i regionów, w których działają.

§4

Porozumienie zawiera się do roku 2012.

§5

Współpraca w tym okresie podlegać będzie wspólnej ocenie.

§6

Porozumienie może być aktualizowane i uszczegółowiane.

§7

Wszelkie przedsięwzięcia, z których wynikają zobowiązania finansowe, wymagają odrębnych, pisemnych porozumień.

Elbląg, 19.05.2006

Bartłomiej Głuszak

Manfred Pfaus

Prezes Federacji FOSa

President GPS

ZASADY WSPÓŁPRACY

Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa z Siecią Organizacji Paliatywnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego PALIUM

*Projekt Regulaminu funkcjonowania grupy branżowej organizacji paliatywnych
Leszno pod Barczewem, 09–10.06.2006 r.*

Cele współpracy:

- promocja i rozwój opieki paliatywnej w województwie warmińsko-mazurskim;
- promocja, edukacja w zakresie rozwoju zdrowia w woj. warmińsko-mazurskim;
- wzmocnienie organizacji członkowskich – podniesienie jakości usług, profesjonalizacja organizacji
- wymiana doświadczeń;
- wspólne reagowanie na problemy i potrzeby społeczne.

Współpraca odbywa się na zasadzie pomocniczości z zachowaniem niezależności każdej ze stron, tzn. obie strony realizują swoje działania statutowe wspierając się wzajemnie w obszarach i zakresie przez siebie ustalonym.

Treści i formy współpracy:

- monitorowanie/diagnozowanie potrzeb
- opiniowanie dokumentów i udział (jako przedstawiciel Federacji) w tworzeniu dokumentów programowych dotyczących rozwoju opieki paliatywnej (oraz w zakresie zdrowia)
- zbudowanie grupy doradców i ekspertów (jak np. w zakresie wolontariatu, psychologii, rehabilitacji i in. w odpowiedzi na potrzeby)
- szkolenia i doradztwo (w ww. zakresie)
- wspólne inicjowanie działań, projektów
- wymiana informacji (w tym zwłaszcza na dwóch poziomach – pomiędzy członkami grupy oraz pomiędzy Fosą a grupą)
- organizowanie wydarzeń, jak konferencje, wizyty studyjne
- promocja opieki paliatywnej
- promocja zdrowia

Rola i miejsce grupy branżowej w strukturze Federacji FOSa

Warunkiem członkostwa w grupie jest działanie na rzecz opieki paliatywnej oraz ochrony zdrowia.

Członkiem grupy branżowej mogą być:

- członkowie Sieci PALIUM
- inne organizacje działające na rzecz ochrony zdrowia, z zachowaniem zasad członkostwa w FOSie określonych przez Federację

W grupie branżowej obowiązują zasady partnerstwa, każdą organizację reprezentuje 1–2 kompetentnych reprezentantów.

Grupa funkcjonuje (kontakty, zarządzanie, komunikacja i inne) wg zasad określonych w Regulaminie Sieci PALIUM oraz, każdorazowo w odpowiedzi na potrzeby, określa zasady funkcjonowania organizacji działających w zakresie ochrony zdrowia – nie będących członkami Sieci PALIUM.

Organizacje nie będące członkami Sieci PALIUM w sprawach ochrony zdrowia, którymi zajmuje się grupa branżowa, mają głos, w sprawach paliatywnych mają głos doradczy.

Koordynatorem grupy branżowej jest przewodniczący Sieci PALIUM, odpowiedzialny za kontakty z zarządem FOSY.

Częstotliwość spotkań grupy: 2 razy w roku.

Grupa branżowa może samodzielnie pracować metodą projektów korzystając z osobowości prawnej i wsparcia Federacji FOSa.

Przy grupie branżowej zbudowany zostanie zespół doradców i ekspertów

Sekretariat grupy branżowej (Sieci PALIUM) mieści się w siedzibie FOSy. Pracownik FOSy wspiera działania Sieci (grupy branżowej) na zasadach określonych szczegółowo pomiędzy zarządami Federacji FOSa oraz Sieci PALIUM.

Organizacje członkowskie Sieci przystępują do Federacji FOSa jako organizacje członkowskie. Przedstawiciel grupy zasiada w zarządzie Federacji FOSa. Grupa branżowa nie może zgłosić w wyborach do władz Federacji więcej niż jednego przedstawiciela.

Załącznikiem do zasad jest strategia rozwoju Sieci PALIUM na lata 2006–2009, która pełni funkcję diagnozy potrzeb organizacji członkowskich.

Współpraca zagraniczna

Grupa branżowa prowadzi współpracę zagraniczną w następujących obszarach oraz formach.

Obszary:

- przekazywanie partnerom zagranicznym doświadczeń nt. opieki paliatywnej
- pozyskiwanie od partnerów zagranicznych doświadczeń nt. opieki paliatywnej
- przekazywanie partnerom zagranicznym doświadczeń w pracy z wolontariuszami (metody, motywowanie itd.) w opiece paliatywnej
- współpraca w zakresie ochrony zdrowia

Formy:

- wizyty studyjne
- staże, praktyki
- wydawnictwa
- wspólne spotkania
- wspólne akcje, inicjatywy

ZASADY WSPÓŁPRACY

Federacji Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa z Siecią Wolontariat Warmii i Mazur

*Projekt Regulaminu funkcjonowania grupy branżowej organizacji zajmujących się wolontariatem
Leszno pod Barczewem, 05–06.06.2006 r.*

Współpraca odbywa się na zasadzie pomocniczości z zachowaniem niezależności każdej ze stron, tzn. obie strony realizują swoje działania statutowe wspierając się wzajemnie w obszarach i zakresie przez siebie ustalonym.

Cele współpracy

1. rozwój (promocja) wolontariatu, aktywizacja społeczności lokalnych;
2. wsparcie i rozwój organizacji członkowskich (merytoryczne, techniczne, profesjonalizm działania, kadr itd.);
3. wymiana doświadczeń;
4. wspólne reagowanie na problemy i potrzeby społeczne.

Treści współpracy

Opiniowanie dokumentów i udział (jako przedstawiciel Federacji) w procesach tworzenia dokumentów programowych dotyczących rozwoju wolontariatu.

- Zbudowanie grupy doradców i ekspertów.
- Szkolenia i doradztwo.
- Monitorowanie potrzeb.
- Wspólne inicjowanie działań, projektów.
- Wymiana informacji.
- Wizyty studyjne.

Rola i miejsce grupy branżowej w strukturze Federacji FOSa

Warunkiem członkostwa w grupie branżowej jest promowanie i wdrażanie wolontariatu nie ograniczone do działań tylko swojej organizacji, ale skierowane do innych potrzebujących (indywidualnych, ale również organizacji i instytucji użytku publicznego).

Do grupy branżowej należeć mogą:

- członkowie Sieci Wolontariat Warmii i Mazur,
  - inne organizacje zainteresowane rozwojem wolontariatu, z zachowaniem zasad członkostwa w FOSie określonych przez Federację.
- Członkiem grupy branżowej mogą być organizacje pozarządowe zarejestrowane, ale również zorganizowa-

ne grupy nieformalne (posiadające określone przez siebie zasady funkcjonowania). W grupie branżowej obowiązują zasady partnerstwa, każdą organizację reprezentuje 1–2 kompetentny reprezentant. Koordynatorem grupy jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu, odpowiedzialne jest ono za kontakty grupy z Federacją.

Częstotliwość spotkań grupy: 2 razy w roku.
Grupa branżowa może samodzielnie pracować metodą projektów korzystając z osobowości prawnej oraz wsparcia Federacji FOŚa.

Przy grupie branżowej zbudowany zostanie zespół doradców i ekspertów.

Krzysztof Balon

KILKA UWAG O SYSTEMIE SOCJALNYM REPUBLICI FEDERALNEJ NIEMIEC

1. Zasada państwa socjalnego

Ugruntowana w Ustawie Zasadniczej (Konstytucji) Republiki Federalnej Niemiec zasada państwa socjalnego opiera się na koncepcji nienaruszalności godności ludzkiej i zobowiązania do jej ochrony przez wszelką władzę publiczną.¹ Z zasady tej wynikają dla ustawodawcy w szczególności zobowiązania do:

- troski o wyrównywanie kontrastów socjalnych, a tym samym o sprawiedliwość społeczną;
- tworzenia i zachowywania bezpieczeństwa socjalnego obywateli.²

Z postanowień konstytucji wynika system wartości życia społecznego, do którego zaliczamy m. in.:

- Wspomniane już zobowiązanie wszelkiej władzy państwowej do poszanowania i ochrony godności człowieka i wynikające z niego praktyczne zobowiązanie do zabezpieczenia materialnego minimum egzystencji obywateli, którzy wymagają pomocy oraz umożliwienia im uczestnictwa w życiu społecznym.
- Równość wszystkich ludzi wobec prawa, równouprawnienie mężczyzny i kobiety oraz zakaz dyskryminacji z powodu niepełnosprawności, pochodzenia, rasy, języka, wiary, poglądów religijnych i politycznych.
- Obowiązek państwa szczególnej ochrony małżeństwa, rodziny, macierzyństwa oraz ochrony dzieci pozamałżeńskich.

- Wolność zrzeszania się, przede wszystkim konstytucyjno-prawna gwarancja dla pracobiorców tworzenia lub przyłączenia się do związków zawodowych.
- Społeczne zobowiązania wynikające z własności prywatnej.³

Obowiązkiem władzy publicznej jest przy tym nie tylko takie ustanawianie prawa i czuwanie nad jego przestrzeganiem, aby wartości te były realizowane, lecz także finansowe zabezpieczenie ich realizacji. Pociąga to za sobą poważne obciążenia finansowe. I tak np. w roku 2003, do którego odnoszą się aktualne dostępne dane, ogólna kwota świadczeń socjalnych (całość wydatków socjalnych włącznie ze świadczeniami z ubezpieczeń społecznych) wyniosła ponad 694 miliardy EUR (w przeliczeniu: 8416,00 EUR na osobę rocznie), co stanowiło 32,6 % PKB.⁴

2. Instrumentarium realizacji zasady państwa socjalnego.

2.1 Podstawowe instrumenty („filary”) finansowo-organizacyjne systemu socjalnego.

System socjalny w Niemczech opiera się na trzech filarach:

- Ubezpieczenia społeczne;
- Zaopatrzenie;
- Pomoc społeczna.

¹ Ustawa Zasadnicza dla Republiki Federalnej Niemiec: Art. 1 ust. 1: *Godność człowieka jest nienaruszalna. Do jej poszanowania i ochrony zobowiązana jest wszelka władza państwowa.* Art. 20 ust. 1: *Republika Federalna Niemiec jest demokratycznym i socjalnym państwem związkowym.*

² Por. Wienand, Manfred: *System socjalny i praca socjalna w Republice Federalnej Niemiec, Deutscher Verein für öffentliche und private Fürsorge, Frankfurt/Main 1999, str. 9*

³ Por. Wienand, Manfred: *System socjalny i praca socjalna w Republice Federalnej Niemiec, Deutscher Verein für öffentliche und private Fürsorge, Frankfurt/Main 1999, str. 9–10*

⁴ Statistisches Bundesamt.

System ubezpieczeń społecznych opiera się na obowiązkowych składkach ubezpieczonych (pracodawców i pracobiorców) i obejmuje obecnie następujące rodzaje ubezpieczeń: zdrowotne, pielęgnacyjne⁵, emerytalne, od bezrobocia i tzw. wypadkowe⁶.

System zaopatrzenia obejmuje świadczenia publiczne w dużej mierze analogiczne do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, obejmujące osoby nie odprowadzające składek na ubezpieczenia społeczne ze względu na szczególne relacje z państwem (urzędnicy służby cywilnej, sędziowie i żołnierze, a także szczególne świadczenia w stosunku do poborowych, do osób pełniących służbę zastępczą, do ofiar wojny, do osób o wysokim stopniu niepełnosprawności, poszkodowanych wskutek szczyepień a także ofiar czynów przemocy.⁷

System pomocy społecznej opiera się na wpływach podatkowych i jest finansowany z budżetów publicznych, głównie z budżetów jednostek samorządu terytorialnego (w przeważającej mierze z budżetów powiatów ziemskich i miast-powiatów). W sensie prawnym chodzi tu zespół różnych, formalnie wyodrębnionych systemów, takich jak: pomoc socjalna (w tym pomoc na bieżące koszty utrzymania i pomoc w szczególnych sytuacjach życiowych), pomoc dla dzieci i młodzieży, pomoc dla osób niepełnosprawnych i chronicznie chorych, pomoc mieszkaniowa etc. Świadczenia te są zaskarżalne; podmiot zobowiązany nie może uchylić się od należnego świadczenia nawet w przypadku istotnych trudności budżetowych.⁸ Świadczenia z systemu pomocy społecznej są jednak zawsze wtórne w stosunku do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych oraz do możliwych do zmobilizowania środków własnych osoby potrzebującej włącznie

z ew. roszczeniami alimentacyjnymi w stosunku do wstępnych i zstępnych⁹.

2.2 Ekskurs: dwa przykłady praktyczne.

2.2.1 Matka samotnie wychowująca dwójkę dzieci w wieku szkolnym, nie pracująca otrzymuje następujące świadczenia: pomoc mieszkaniową w kwocie pokrywającej całkowity koszt wynajmu mieszkania (włącznie z nośnikami energii etc.) wielkością odpowiadającego potrzebom tej rodziny, zasiłki stałe na bieżące koszty utrzymania na siebie i dzieci, oraz – na wniosek – dodatkowe zasiłki na zaspokojenie konkretnych potrzeb (odzież zimowa, wyprawka szkolna, udział dziecka w wycieczce klasowej etc.). Świadczenia te nie pozwalają wprawdzie na dostatnie życie, umożliwiają jednak w miarę normalne funkcjonowanie rodziny¹⁰

2.2.2 Osoba starsza, samotna, niska emerytura, wymagająca pielęgnacji: koszty pielęgnacji w placówce stacjonarnej ponosi ubezpieczenie pielęgnacyjne, pozostałe koszty placówki, tzw. „hotelowe” (pokój, żywność, oferta aktywizująca/kulturalna), pokrywane są z emerytury, a jeśli ta nie wystarcza, po wyczerpaniu ew. zobowiązań alimentacyjnych dzieci – z pomocy społecznej, przy czym w każdym przypadku pensjonariuszowi placówki stacjonarnej pozostać musi określona kwota pieniężna na osobiste drobne wydatki („kieszonkowe”).

2.3 Organizacje pozarządowe jako aktor w ramach systemu socjalnego.¹¹

O ile wypłata świadczeń pieniężnych należy do wyłącznych kompetencji sektora publicznego, o tyle świadczenie różnego rodzaju usług społecznych (placówki stacjonarne, usługi pomocy środowiskowej, po-

⁵ Ubezpieczenie pielęgnacyjne realizowane jest, podobnie jak ubezpieczenie zdrowotne, przez kasy chorych. Ryzykiem ubezpieczonym jest nie stanowiąca jednostki chorobowej niedołączność (konieczność pielęgnacji) spowodowana wiekiem lub niepełnosprawnością. Po zakwalifikowaniu danej osoby przez specjalną komisję do jednej z trzech kategorii pielęgnacji, refundowane są koszty usług pielęgnacyjnych w domu lub w placówce stacjonarnej. W przypadku wykonywania pielęgnacji w domu przez osoby bliskie (a nie przez profesjonalne służby opiekuńcze), wypłata świadczenia następuje w formie pieniężnej.

⁶ W odróżnieniu od pozostałych wymienionych tu ubezpieczeń składkę ubezpieczeniową na ubezpieczenie od chorób zawodowych, wypadków przy pracy oraz w drodze do i z pracy opłacają wyłącznie pracodawcy. Jest to uzasadnione zwolnieniem przez to ubezpieczenie pracodawcy od cięższej na nim odpowiedzialności cywilnoprawnej w stosunku do pracobiorcy.

⁷ Por. Wienand, Manfred: *System socjalny i praca socjalna w Republice Federalnej Niemiec, Deutscher Verein für öffentliche und private Fürsorge*, Frankfurt/Main 1999, str. 12

⁸ W obliczu sprawnie i szybko działającego systemu sądownictwa socjalnego może to w określonych przypadkach prowadzić – i prowadzi, zwłaszcza w dużych miastach – do rosnącego zadłużenia publicznego.

⁹Tzn. osoba potrzebująca musi najpierw wykorzystać uprawnienia/środki przysługujące jej z tytułu ubezpieczenia społecznego, później skorzystać z będących ew. w jej dyspozycji środków własnych, włącznie ze środkami rodziców czy dzieci (zakres wykorzystania tych środków jest jednak ściśle ograniczony i nie może spowodować istotnego zubożenia osoby zobowiązanej do alimentacji), a dopiero później sięgnąć po środki/świadczenia z pomocy społecznej. W praktyce świadczenia z pomocy społecznej są na ogół „od ręki” wypłacane osobie potrzebującej, a rozliczenie z nim lub z osobami zobowiązanymi do alimentacji przybiera w razie potrzeby postać realizacji roszczenia regresowego.

¹⁰ Biorąc zwłaszcza pod uwagę koszty opieki nad dziećmi, właściwie dopiero wysokokwalifikowana, dobrze płatna praca matki stanowić mogłaby realną ekonomiczną alternatywę dla pozostawiania takiej rodziny aż do usamodzielnienia się dzieci w kręgu klientów pomocy społecznej.

¹¹ W redagowaniu tego podpunktu wykorzystano opracowanie: Balon, Krzysztof/Hesse, Werner: *Ramy prawne działania socjalnych organizacji pozarządowych w Niemczech i ich współpracy ze stroną publiczną – wybrane zagadnienia, Beratungs- und Koordinierungsstelle der deutsch-polnischen Zusammenarbeit im sozialen Bereich*, Salzgitter 2004 (na prawach rękopisu)

radnictwo etc.) są raczej domeną organizacji pozarządowych. Związane jest to z oparciem relacji pomiędzy sektorem publicznym a trzecim sektorem w Niemczech na zasadzie subsydiarności (pomocniczości), głęboko zakorzenionej w chrześcijańskiej doktrynie społecznej.¹² Konsekwencją tej zasady jest m. In. tzw. względne¹³ pierwszeństwo organizacji pozarządowych przed administracją publiczną w świadczeniu usług i prowadzeniu placówek, przy równoczesnym nałożeniu na stronę publiczną ogólnego obowiązku finansowego wspierania organizacji w wykonywaniu tych zadań.¹⁴

Organizacje pozarządowe dominują zwłaszcza w zakresie pomocy dla osób niepełnosprawnych, dla seniorów (w tym domy pomocy społecznej), dla dzieci i młodzieży, osób bezdomnych. Trzeciosektorowe organizacje prowadzą również przedszkola, szkoły społeczne, a także placówki służby zdrowia¹⁵.

Spośród możliwych źródeł finansowania placówek i usług prowadzonych przez organizacje pozarządowe, z ekonomicznego punktu widzenia najbardziej istotne jest finansowanie poprzez realizację wspomnianych już tu roszczeń prawnych osób potrzebujących do świadczeń (w tym wypadku niepieniężnych, czyli usług) przysługujących im w stosunku do ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej. W systemie tym podmiot finansujący w całości lub w części finansuje wykonanie usługi przez organizację pozarządową na rzecz osoby potrzebującej. W ten sposób osoba potrzebująca formalnie rzecz biorąc nabywa usługę odpłatnie w organizacji pozarządowej, korzystając w całości lub w części z refundacji jednego lub wielu publicznych podmiotów finansujących. Mechanizm ten opiera się właśnie na działaniu zasady pomocniczości, w myśl której organizacje pozarządowe korzystają z pierwszeństwa w stosunku do podmiotów publicznych w wykonywaniu usług i prowadzeniu placówek.

¹² „(...) 79. Jest prawdą, a historia wyraźnie o tym uczy, że dziś z powodu zmiany warunków tylko potężne organizacje mogą sprostać pewnym zadaniom, które dawniej spełniały małe wspólnoty. Mimo to jednak nienaruszalnym i niezmiennym pozostaje to nader ważne prawo filozofii społecznej: jak nie wolno jednostkom wydzierać i na społeczeństwo przenosić tego, co mogą wykonać z własnej inicjatywy i własnymi siłami, podobnie niesprawiedliwością, szkodą społeczną i zakłóceniem porządku jest zabierać mniejszym i niższym społecznościom te zadania, które mogą spełnić, i przekazywać je społecznościom większym i wyższym. Wszelka bowiem działalność społeczności mocą swojej natury winna wspomagać członki społecznego organizmu, nigdy zaś ich nie niszczyć ani nie wchłaniać. (...)”; Pius XI, Papież: *Quadragesimo anno, Encyklika o odnowieniu ustroju społecznego i udoskonaleniu go według normy prawa Ewangelii*, Watykan 1931

¹³ „Względność” polega na stawianych organizacjom pozarządowym wymogach posiadania merytorycznych kompetencji niezbędnych dla prowadzenia danego rodzaju placówki lub usługi.

¹⁴ Decydujące znaczenie miał tu wyrok Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 18.07.1967 r.

¹⁵ Ok. 40% szpitali ogólnych prowadzonych jest przez organizacje typu non-profit.

Stosowanie zasady subsydiarności nie tylko pozwala rozwijać się organizacjom pozarządowym¹⁶, lecz stwarza również praktyczną możliwość wyboru przez osoby potrzebujące odpowiedniego dla nich oferenta/modelu świadczenia usług (np. związanego z ich systemem wartości: możliwość wyboru między placówką katolicką, ewangelicką i neutralną światopoglądowo). W systemie tym „petent” staje się „klientem”.

3. Niektóre perspektywiczne problemy niemieckiego systemu socjalnego.

Rosnąca od co najmniej dwudziestu lat dysproporcja pomiędzy zwiększającymi się potrzebami społecznymi (czynniki demograficzne, wzrost poziomu życia) a możliwością ich zaspokojenia ze środków publicznych przybrała jeszcze na znaczeniu w wyniku procesu jednoczenia się Niemiec po 1990 r. i związanym z tym transferem środków do byłej NRD m. in. na cele socjalne.

Istotnym problemem systemu niemieckiego w obecnej postaci jest oparcie znacznej części świadczeń socjalnych na finansowaniu z ubezpieczeń społecznych (a nie z wpływów podatkowych), tzn. oparcie ich w przeważającej mierze „na barkach” pracobiorców, z równoczesnym odciążeniem osób uzyskujących dochody z innych źródeł (np. samodzielna działalność gospodarcza, przychody kapitałowe). W związku z wysokim poziomem bezrobocia przychody ze składek na ubezpieczenia społeczne wykazują bowiem tendencję malejącą. Prowadzi to z kolei do nadmiernego obciążenia „wkraczających” w tą lukę budżetów samorządowych, powodując ich chroniczny deficyt. Jednostki samorządu terytorialnego traktowane łącznie w 1999 r. dysponowały jeszcze nadwyżką w kwocie 5,5 miliarda euro, podczas gdy w 2005 r. – łączny deficyt roczny w kwocie 2 miliardów euro. W tym samym okresie wydatki jednostek samorządu terytorialne-

¹⁶ W roku 2005 zrzeszone w „naczelnych” organizacjach parasolowych służebnych organizacji pozarządowych (Caritas, Diakonia, Dobroczynność Robotnicza, Dobroczynność Żydowska, Niemiecki Czerwony Krzyż, Parrytetowy Związek Socjalny) podmioty prowadziły łącznie 50.413 zakładów pracy, zatrudniając łącznie 2.164.811 pracowników etatowych (w tym w niepełnym wymiarze godzin), co stanowiło to ponad 5% ogółu zatrudnionych. Łączne roczne wynagrodzenie pracowników etatowych tych organizacji wyniosło około 35,7 miliarda euro. W tym samym okresie czasu na usługach tych organizacji pozostawało łącznie ponad 558 tysięcy wolontariuszy (wliczając w to osoby pełniące społecznie funkcje kierownicze). (Źródła: Berufsgenossenschaft für Gesundheitsdienst und Wohlfahrtspflege, Statistisches Bundesamt).

go na cele socjalne wzrosły z 26 miliardów euro (1998) do 35,3 miliarda euro (2005).¹⁷

Część opinii publicznej jest również zaniepokojona niektórymi aspektami procesu globalizacji i procesu integracji europejskiej. Wskazuje się zwłaszcza na brak uregulowań europejskich w zakresie standardów socjalnych, płac minimalnych

¹⁷ Bank für Sozialwirtschaft AG (wyd.): *Bericht über das 83. Geschäftsjahr 2005 (Sprawozdanie z 83 roku obrotowego 2005)*, Berlin/Köln 2006

etc., co może prowadzić do wtórnych społecznych, a w konsekwencji – politycznych – procesów dezintegracji w Europie.

Krzysztof Balon

dyrektor Stowarzyszenia Niemiecko-Polskiej Współpracy Socjalnej, utworzonego przez Związek Federalny i jedenaście związków krajowych Niemieckiego Parytetowego Związku Socjalnego (federacji niezależnych, niekonfesyjnych socjalnych organizacji pozarządowych).

Ewa Sprawka

W GRUPIE SILNIEJ

CZYLI TWORZENIE GRUPY BRANŻOWEJ ORGANIZACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM.

W nadmorskiej scenerii spotkali się liderzy warmińsko-mazurskich organizacji pozarządowych, zrzeszonych albo wyrażających akces do członkostwa w Federacji Organizacji Socjalnych FOSA, działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

W majowej Krynicy Morskiej spotkali się przedstawiciele organizacji, które postanowiły pracować wspólnie, szkolić się, wymieniać doświadczenia i dobre praktyki oraz współpracować w ramach projektów.

Założyliśmy ambitne cele i realizację dość napiętego programu, w którym znalazło się między innymi wypracowanie regulaminu pracy grupy branżowej. Postanowiliśmy określić sposób i częstotliwość spotkań, sposób reprezentacji organizacji na spotkaniach oraz diagnozę potrzeb grupy branżowej.

Zajęliśmy się określeniem obszarów i metod realizacji współpracy z partnerem niemieckim, którego dwóch reprezentantów uczestniczyło w pierwszym dniu pobytu w ośrodku rehabilitacyjnym w Krynicy Morskiej. Przedstawiciele niemieckiej organizacji z Weisenhafen zaprezentowali nam swoją działalność z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Godne pozazdroszczenia była duża samodzielność w zarządzaniu, liberalność i racjonalność przepisów zakładów zatrudniających osoby niepełnosprawne. Ten pragmatyzm ukryty w przepisach, pozwala na dostosowanie usług

i produkcji tych zakładów do potrzeb rynku, wyzwała też kreatywność kierownictwa, co daje poczucie satysfakcji i sensu pracy u niesprawnych pracowników tych zakładów. Tego pragmatyzmu i niehamowania inicjatywy ludzkiej brakuje nieżyciowym i dalekim od zasad ekonomii prawideł funkcjonowania firm na rynku polskim, przepisom regulującym zakładanie i funkcjonowanie Zakładów Aktywności Zawodowej.

W programie spotkania nie zabrakło określenia roli i miejsca grupy branżowej w strukturze Federacji Organizacji Socjalnych oraz zastanowienia się nad sposobem wymiany informacji na temat bieżącej działalności każdej z organizacji członkowskich.

Najistotniejszym było dla nas wyznaczenie kierunków, czyli określenie i jasne sprecyzowanie celów współpracy.

Po co współpracować i jaką treścią wypełnić tę współpracę?

Diagnoza sytuacji dotycząca stopnia rozwoju instytucjonalnego oraz zakresu i jakości usług świad-

czonych przez organizacje działających na rzecz osób niesprawnych wykazuje na ogromne dysproporcje i coraz bardziej wyrazisty dystans między organizacjami.

Dlatego pierwszoplanowym celem jest dla nas – liderów – podnoszenie profesjonalizmu pracy w organizacjach świadczących usługi dla osób niepełnosprawnych województwa warmińsko-mazurskiego. Dobrym narzędziem osiągnięcia tego celu jest multiplikowanie dobrych praktyk

Zadaniem grupy branżowej będzie rozwijanie możliwości rozpowszechniania dobrych praktyk.

Ze względu na realizowane od lat usługi i formy zatrudniania osób niepełnosprawnych przez kraje Unii, członkowie grupy branżowej uznali za korzystny dla własnych organizacji rozwój współpracy z partnerami zagranicznymi.

Meritum spotkania była dyskusja nad tym, co najistotniejsze dla każdego praktyka, czyli nad treścią współpracy. Obszary zainteresowania organizacji członkowskich zostały jasno sformułowane – jako pierwsze: cykliczna aktualizacja diagnozy potrzeb organizacji. To pierwszy krok do aplikowania o środki w ramach Federacji Organizacji Socjalnych na zaspakajanie potrzeb organizacji np. z zakresu szkolenia pracowników, budowania strategii organizacji. Po drugie: opracowywanie kierunków rozwoju współpracy, czyli dokąd zmierzamy i stała weryfikacja celów współpracy.

Zdiagnozowaliśmy ogromną potrzebę zbudowania przy grupie branżowej zespołu doradców i ekspertów. Wsparcie specjalistów w dziedzinie budowania strategii organizacji, pisania projektów, problematyki zarządzania ludźmi, zasobami technicznymi i finansami spowodowałoby rozwój organizacji członkowskich i uczynienie większej liczby organizacji osób niepełnosprawnych – profesjonalnymi, poszerzona zostałaby oferta usług organizacji i w rezultacie skuteczniej zaspokojone potrzeby odbiorców usług.

Z praktyki pracy liderów wynika realna potrzeba zbudowania grupy doradców i ekspertów do dyspozycji organizacji. Przez stałe doradztwo, konsultacje i wszechstronne wsparcie tych specjalistów osiągnięty zostanie zrównoważony rozwój w środowisku organizacji pozarządowych działających dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Kolejnym interesującym pomysłem wygenerowanym przez liderów w Krynicy, oprócz idei zespołów doradców i ekspertów, jest zbudowanie Banku Dobrych Praktyk.

Opracowaliśmy diagnozę potrzeb grupy branżowej w najbardziej interesujących nas dziedzinach: szkolenia i doradztwo oraz współpracy z partnerami zagranicznymi.

Za najpotrzebniejsze moduły szkoleniowe uznaliśmy: standaryzację usług społecznych, budowanie strategii organizacji, zarządzanie organizacją i jej personelem szkolenia trenerów, instruktorów i organizatorów sportu i turystyki ON,

W zakresie doradztwa na pierwszym miejscu na liście potrzeb jest doradztwo dotyczące tworzenia usług i placówek aktywizacji zawodowej i społecznej ON prowadzone przez praktyków oraz doradztwo w zakresie rozwoju usług organizacji i zarządzania organizacją.

Sporo miejsca zajęło nam zastanowienie się nad formami i obszarami współpracy z partnerami zagranicznymi. Za optymalne formy współpracy uznaliśmy: wyjazdy studyjne, staże, praktyki, wyjazdy robocze rodziców, pracowników, podopiecznych oraz wymianę młodzieżową. Wciąż za mało mamy doświadczeń w dziedzinie zatrudniania osób niepełnosprawnych, a szczególnie osób upośledzonych umysłowo i psychicznie chorych.

Potrzebujemy też inspiracji i podpowiedzi rozwiązań w zakresie sportu, turystyki, i rekreacji ON. Osobny wielki problem, nadal w naszym kraju i województwie nie rozwiązany, to brak systemu asystentów osobistych ON.

Zbudowanie systemu edukacji, zatrudniania i finansowania asystentów osobistych ON jest szczególnie ważnym zadaniem wymagające poszerzenia wiedzy członków grupy branżowej przez np. wizyty studyjne.

Członkom naszej grupy zależy na zbudowaniu silnego środowiska profesjonalnych organizacji ON. Grupa ma charakter otwarty, co charakterystyczne, środek ciężkości w idei tworzenia grupy przesunął się w porównaniu z latami poprzednimi z rzecznicstwa interesów i reprezentacji na zadaniowość i specjalizację świadczonych usług.

Czyli mniej ideologii, więcej konkretów, profesjonalizmu i świadomości ogromu pracy przed nami.

Czego sobie i czytelnikom życzę.

Ewa Sprawka

Konsultant ds. osób niepełnosprawnych przy Elbląskiej Radzie Konsultacyjnej Osób Niepełnosprawnych

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA

Bartłomiej Głuszak

WSPÓŁPRACA Z SĄSIADAMI

Kończy się okres programowania Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej 2000–2006. Polska mogła korzystać z nich w latach 2004–2006, czyli od naszego wejścia do UE. Dotyczy to również środków na współpracę transgraniczną z Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A – ostatni termin składania wniosków o dofinansowanie projektów w Programie Sąsiedztwa Polska–Litwa–Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej upłynął w lipcu br.

Oczywiście to nie koniec finansowania sąsiedzkich działań – od 2007 r. rusza kolejny okres programowania (a więc i wdrażania) Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2007–2013. Tutaj również zarezerwowane są środki finansowe na współpracę.

Nie są one jeszcze szczegółowo zaplanowane; jest to więc ostatni „gwizdek”, by zadbać o korzystne dla organizacji pozarządowych zapisy, które umożliwią rzeczywistą współpracę międzyregionalną, transgraniczną. Do tej pory organizacje pozarządowe, które składały wnioski do tej Inicjatywy, stanowią zaledwie ułamek całkowitej liczby składających. Przyczyn jest wiele, mniej lub bardziej ważnych; wśród nich jest jednak kilka najistotniejszych, można by je nazwać uwagami horyzontalnymi. Ważne jest, by uczyć się na błędach i by znalazły one swoje odzwierciedlenie w nowych zapisach.

Sprawą tą zainteresowały się również organizacje pozarządowe, m.in. skupione w grupie zainteresowanej współpracą zagraniczną działającej przy Radzie Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Rezultatem zainteresowania jest stanowisko, wystosowane przez Radę, podnoszące kwestie najistotniejsze z punktu widzenia sektora pozarządowego (stanowisko to załączamy poniżej).

Co więc zostało uznane za zdecydowanie wymagające zmian?

Po pierwsze są to skomplikowane procedury aplikacyjne, nie do końca jasne zasady, ulegające zmianom wytyczne. Najlepszym przykładem jest tu fakt, iż dopiero w lipcu 2006 r. zatwierdzony został wzór umowy o dofinansowanie projektu z instytucją zarzą-

dającą. Organizacje pozarządowe w większości nie są przygotowane do takich trudności w realizacji projektu w przeciwieństwie np. do samorządów, którym łatwiej zdobyć kredyt na realizację projektu czy przezwyciężyć inne trudności. Z drugiej strony natomiast są w dużym stopniu przygotowane do prowadzenia skutecznej współpracy transgranicznej na dużym poziomie fachowości.

Dlatego też w liście znalazł się zapis postulujący wprowadzenie uproszczenia zasad przyznawania dotacji organizacjom pozarządowym. Kręgosłupem?? tej propozycji jest wprowadzenie „małego” konkursu grantowego, czyli już od 5000 euro wraz z łatwiejszymi procedurami, jak np. zmniejszenie liczby wymaganych załączników.

Kolejne postulaty wprost wynikające z pierwszego to:

- zmniejszenie wkładu własnego dla organizacji pozarządowych do 5 lub jak w przypadku Europejskiego Funduszu Społecznego do 1% - przynajmniej w przypadku „łatwiejszego” konkursu grantowego.
- uproszczenie formularza wniosku
- odejście od wymogu wkładu własnego 25% do każdej faktury

Bardzo ważną jest też sprawa komitetu sterującego. W dotychczasowym Komitecie miejsce zarezerwowane dla organizacji zajmowane było przez Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk. Samorządy są jak dotychczas głównym beneficjentem środków z Programu INTERREG, powinny więc mieć silną reprezentację. Podobnie jednak powinno być w przypadku organizacji pozarządowych; tak jak w innych programach finansowanych ze środków unijnych, tak i tutaj organizacje powinny mieć swoich przedstawicieli wybranych w demokratyczny sposób. I powinny też mieć prawo do tych demokratycznych wyborów.

Miejmy nadzieję, iż postulaty te zostaną uwzględnione. W przypadku ich pozytywnego rozpatrzenia w realny sposób sektor pozarządowy zdobędzie kolejne źródło wspierania realizacji swych działań. Do tej pory bowiem była to raczej teoria, niż realne możliwości.

KONSULTACJE

Bartłomiej Głuszak

KONSULTACJI CIĄG DALSZY

Artykułem tym kontynuujemy sprawę programowania funduszy strukturalnych na lata 2007–2013.

By wprowadzić Państwa w zagadnienie programowania funduszy strukturalnych poruszone w poprzednich numerach Pisma Pozarządowców pokrótce przypomnieć należy ich historię. W 2005 roku odbył się proces konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych środowisk – samorządowych, naukowych, biznesowych, organizacji pozarządowych i wielu innych. W ich wyniku rząd przyjął wstępne wersje dokumentów programowych, jak Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007–2013, kilkanaście programów operacyjnych (w tym społeczeństwo obywatelskie) itd. Rząd się jednak zmienił, zmieniły się więc i dokumenty. Konsultacje zaczęły się od nowa; by nie zaprzepaścić wysiłku włożonego we współtworzenie dokumentów programowych w poprzednim roku, i tym razem organizacje pozarządowe włożyły siły i czas na wyrażenie swej opinii. W poprzednim numerze Pisma Pozarządowców przedstawiliśmy opinie dotyczące Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury oraz Programu Operacyjnego Roz-

wój Polski Wschodniej. Konsultacje dokumentów programowych, jak Narodowa Strategia Spójności, Strategia Rozwoju Kraju, Program Operacyjny Kapitał Ludzki nadal trwają. Województwo warmińsko-mazurskie jest pod tym względem bardzo aktywne – odbywają się spotkania Rad Powiatowych Organizacji Pozarządowych (których jest w województwie 19 na 21 powiatów), podczas których Rady, często wspólnie ze środowiskiem organizacji pozarządowych, ale też samorządowym i biznesowym opiniują dokumenty pozostające w kręgu ich zainteresowania; powstają też ekspertyzy zlecone działaczom obywatelskim. Całość procesu konsultacji nadzoruje tu łącznik ds. funduszy strukturalnych. Poniżej prezentujemy m.in. stanowiska Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Rady Elbląskich Organizacji Pozarządowych, Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Piskiego. W kolejnym numerze wrócimy do tematu konsultacji, prezentując kolejne opinie i stanowiska.

oprac. Bartłomiej Głuszak

STANOWISKO DOTYCZĄCE PROJEKTU PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI

wypracowane przez
Radę Elbląskich Organizacji Pozarządowych

Rada Elbląskich Organizacji Pozarządowych REOP jest demokratycznie wybraną reprezentacją sektora pozarządowego w Elblągu, liczącego sobie ponad 200 organizacji. REOP jest jedną z pierwszych re-

prezentacji sektora pozarządowego w Polsce, powstała w 1998 roku; od tego czasu, czyli w sumie już 8 lat nieprzerwanie jest rzecznikiem interesów elbląskich organizacji pozarządowych. Stanowisko poniższe wy-

pracowane zostało podczas dwóch spotkań REOP z regionalnym łącznikiem ds. funduszy strukturalnych organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego w maju i czerwcu 2006 r. Poniżej prezentujemy opinie wypracowane podczas spotkań REOP dotyczące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

I

Diagnoza relacji organizacji pozarządowych - administracja publiczna zawarta w punkcie 1.6.2 projektu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zdecydowanie stwierdza, iż te pierwsze „dysponują wielkim potencjałem aktywności w działaniach na rzecz społeczeństwa”; co więcej, „wnoszą do realizacji usług społecznych specyficzną wartość dodaną, jaką są kompetencje”.

Jednym z ważniejszych w tym punkcie jest też stwierdzenie, iż „niezbędne jest partnerstwo publiczno - społeczne zorientowane na realne współdziałanie i rozwiązywanie problemów w sektorze usług społecznych w kooperacji różnych podmiotów i w dłuższym horyzoncie czasowym”. Autorzy dokumentu stwierdzają jednocześnie, iż realizacja zadań zleconych organizacjom przez administrację publiczną jest tylko jedną z form współpracy; pozostałe to wzajemne informowanie, planowanie itd.

Nie zgadzamy się z takim postawieniem sprawy. Obszary działalności organizacji wymienione w Ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie określają o wiele więcej możliwości i sfer działania sektora pozarządowego, niezależnie od realizacji ich we współpracy z administracją publiczną.

Zgadzamy się natomiast ze stwierdzeniem, iż organizacje pozarządowe wymagają wzmocnienia tak, by móc pełnić rolę rzecznika i reprezentanta grup społecznych, ale też realizować działania na ich rzecz.

Uważamy, iż zapisy, na które powołujemy się powyżej, nie przekładają się w żadnym stopniu na zapisy w Priorytecie IV Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki „Dobre Państwo”.

Już sam Cel Priorytetu „wzmacnianie zdolności polskiej administracji do wypełniania swoich funkcji w nowoczesny i partnerski sposób” sprowadza organizacje pozarządowe do roli swoistego „podwykonawcy”. Jeżeli rzeczywiście dążymy do sprawnego i partnerskiego państwa, organizacje pozarządowe powinny być traktowane jako pełnoprawny partner; natomiast ujęcie ich tylko jako realizatora zadań publicznych sprowadza je właśnie do roli podwykonawcy i powoduje uzależnienie od struktur pu-

blicznych, co niezgodne jest przede wszystkim z konstytucyjną zasadą pomocniczości.

II

Podobny tok myślenia odzwierciedlony jest w zapisach określających działania w priorytecie IV. Skoro w punkcie c i d Priorytetu IV dąży się do tego, by organizacje pozarządowe pełniły rolę partnera w kształtowaniu polityki społecznej (stwierdza się to też w punkcie 1.6.2), rozwoju społeczności, sektor pozarządowy powinien wykształcić się jako silny, niezależny partner prezentujący poglądy społeczeństwa. Uzależnianie go poprzez nadanie mu roli podwykonawcy w realizacji zadań publicznych nie służy temu celowi.

Ponadto wiele inicjatyw powstało oddolnie, w odpowiedzi na potrzeby społeczne; dopiero potem problemem tym na szeroką skalę zajęło się państwo i stało się ono zadaniem sektora publicznego, jak np. mediacje, polityka „antynarkotykowa” itd. Istnieje wiele płaszczyzn, dotyczących określonych problemów i potrzeb społecznych, a wykraczających poza zadania sektora publicznego; na płaszczyznach tych działają właśnie organizacje pozarządowe.

Sektor pozarządowy ma więc prawo być traktowany po pierwsze rzeczywiście po partnersku, a po drugie jako niezależny filar demokratycznego państwa.

Dlatego wnioskujemy dodanie osobnego punktu w priorytecie IV pt.:

- d) wsparcie organizacji pozarządowych jako jednego z głównych filarów społeczeństwa obywatelskiego
- działania służące diagnozowaniu problemów/potrzeb społecznych i wypracowania oraz wdrażania modelowych rozwiązań dot. tych problemów
  - upowszechnianie i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań
  - wsparcie funkcji rzeczniczych sektora pozarządowego
  - dialog obywatelski (ale nie w zakresie tylko zadań publicznych)
  - wolontariat jako sposób zwiększania wrażliwości i aktywności społecznych
  - wspieranie działań aktywizujących obywateli, zwłaszcza młodzież

Reasumując uważamy, iż nie można doprowadzić do sytuacji, którą obrazuje najlepiej zdanie „Rozmawiamy z wami (organizacjami pozarządowymi) tylko wtedy gdy realizujecie nasze (administracji publicznej) zadania; w innym przypadku, nawet jeśli zajmujecie się istotnymi problemami społecznymi, ale nie pozostającymi

w polu naszego zainteresowania, nie przewidujemy dla was wsparcia w tym zakresie”. Uważamy, iż należy pozwolić rozwinąć się organizacjom pozarządowym tak by wzmocniły się, a więc również nie odbierane były jako podmioty roszczeniowe, lecz pełnoprawny partner – nie tylko w wykonywaniu zadań publicznych.

III

Ponadto uważamy, iż w Priorytecie VIII „Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach” bra-

kuje wsparcia systemu edukacji na poziomie edukacji nieformalnej, tzn. nie wpisanej w system oświaty, jak. np. prowadzonej przez organizacje pozarządowe pracujące z dziećmi i młodzieżą (Związek Harcerstwa Polskiego i inne), ale zdecydowanie realizujące cele i zadania zapisane w priorytecie (czyli wyrównanie szans edukacyjnych).

Brak jest również zapisów dotyczących wychowania, jak kształtowania postaw wychowawczych, promowanie aktywnych postaw, rozwój cech osobowościowych dzieci i młodzieży.

oprac. Bartłomiej Głuszak

OPINIE NT. PROGRAMOWANIA I WDRAŻANIA PROGRAMÓW OPERACYJNYCH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH NA LATA 2007–2013

wypracowane przez
**Radę Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
Przedstawicieli rad powiatowych organizacji pozarządowych
oraz
Organizacje Pozarządowe i Radę Organizacji Pozarządowych Powiatu Piskiego**

Poniższe opinie zostały wypracowane podczas konferencji przedstawicieli powiatowych rad organizacji pozarządowych skupionych w Radzie Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, która odbyła się w dniach 19-20 maja 2006 r. w Karnitach pod Miłomłynem oraz podczas spotkania organizacji pozarządowych, jak również przedstawicieli sektora publicznego (samorządy, szkoły itd.) z regionalnym łącznikiem ds. funduszy strukturalnych organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego 14 lipca 2006 r. w Piszku.

Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest reprezentacją sektora pozarządowego województwa warmińsko-mazurskiego, liczącego blisko 2 300 organizacji pozarządowych.

Zebrane uwagi dotyczą kwestii horyzontalnych, istotnych dla organizacji pozarządowych, ja też konkretnych zapisów projektu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

I

Po pierwsze, należy umożliwić staranie się o środki małym organizacjom pozarządowym. Dlatego też wnioskujemy, by stworzyć konkurs grantowy, gdzie starać się będzie można już o małe dotacje, np. od 5 tys. euro.

II

Po drugie, wnioskujemy o złagodzenie procedur oceny w tym „łatwiejszym” konkursie, czyli złago-

dzenie wymagań (kwotowych, doświadczenia itd.), zmniejszenie ilości wymaganych załączników itd. Takie rozwiązania umożliwią pracę ze społecznościami lokalnymi, zwłaszcza w małych miejscowościach i gminach, skierowaną na aktywizację obywatelską. Obecne warunki nie pozwalają na taką pracę.

III

Po trzecie, na wzór rozwiązań zachodnioeuropejskich wnioskujemy o złagodzenie procedur przyjmowania i oceny wniosków we wszystkich konkursach (dotyczy przede wszystkim Europejskiego Funduszu Społecznego). Proponujemy wprowadzić procedury, w myśl których składać będzie można pokrótce opisany pomysł projektu, zaś dopiero po jego wstępnej akceptacji złożyć będzie można wszystkie wymagane załączniki, dokumentację.

IV

Kolejny wniosek to wprowadzenie wymogu, by w projektach skierowanych na partnerstwo organizacji pozarządowych i administracji publicznej (zwłaszcza dot. to Priorytetu IV, ale nie tylko) rekomendowane były projekty składane właśnie w takim partnerstwie (organizacji i administracji)

V

Wnioskujemy też wprowadzenie tzw. „grantów globalnych”, czyli zlecenie realizacji konkursów grantowych m.in. dla organizacji pozarządowych innym organizacjom, ale też dopuszczenie do realizacji grantów globalnych samorządów – na poziomie lokalnym.

VI

Priorytet VIII **Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach** zakłada w punkcie a) wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i studentów pochodzących z grup społecznych zagrożonych marginalizacją lub napotyających inne bariery w dostępie do edukacji.

Wnioskujemy, by zapis „...zapobieganie nierównościom społecznym (segregacji uczniów) wewnątrz” szkół uszczegółowić o kryteria i przyczyny tych nierówności, takie jak – ze względu na postępy w nauce, niepełnosprawność, deficyty rozwojowe (wady wymowy).

Proponujemy też uwzględnić tu działania skierowane na stworzenie warunków likwidacji barier, czyli diagnozowanie dzieci, profilaktyka, grupy wsparcia nauczycieli i rodziców, podnoszenie kompetencji nauczycieli i rodziców itd.

VII

W zapisie „zapobieganie przedwczesnemu wypadaniu z systemu szkolnictwa” proponujemy dodać do grupy beneficjentów ostatecznych dzieci z rodzin rodziców pracujących, a nie tylko z grup zagrożonych marginalizacją.

VIII

Zapis „...wsparcie dla obszarów wiejskich w celu zwiększenia i uelastycznienia oferty instytucji edukacyjnych funkcjonujących na tych terenach” proponujemy uszczegółowić poprzez nazwanie konkretnych działań, jak zajęcia pozalekcyjne na miejscu, usługi w korzystaniu z internetu, świetlice wiejskie itd.

IX

W zapisie „pomoc stypendialna umożliwiająca rozwój edukacyjny uczniów szczególnie uzdolnionych” wnioskujemy o umożliwienie w szczególności wytycznych udzielania stypendiów również przez organizacje pozarządowe, np. prowadzące fundusze stypendialne i inne, działające na rzecz młodzieży. Organizacji takich, fachowych i skutecznych, jest w Polsce kilkaset; nie należy ograniczać, więc możliwości dotarcia do potrzebującej młodzieży poprzez wpisanie na listę projektodawców tylko samorządy lub organizacje pozarządowe czy szkoły jako zleceniobiorców zadań samorządów.

chcesz zaistnieć?

WWW.WIM.NGO.PL

serwis organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego

STRATEGIA 3. SEKTORA

Maciej Bielawski

CO NAS CZEKA W PRZYSZŁOŚCI CZYLI ELBLĄSKI SEKTOR POZARZĄDOWY W ROKU 2011

Elbląg to miasto silnych organizacji świadomych społecznie i obywatelsko, współpracujących na warunkach partnerskich między sobą, samorządem i biznesem, realizujących działania o wysokim standardzie na rzecz społeczności lokalnej. Elbląskie organizacje pozarządowe są w pełni identyfikowane przez swoje grupy docelowe, a mieszkańcy, świat biznesu i samorząd znają ich rolę oraz postrzegają je jako odpowiedzialne, fachowe i godne zaufania. Posiadają dobrze przygotowaną kadrę, odpowiedzialną i świadomą swoich zadań. Każda z nich zapewnia optymalne warunki pracy i rozwoju własnego kapitału ludzkiego. Niezależne finansowo organizacje są znaczącym pracodawcą na elbląskim rynku pracy, a poparcie społeczne wynikające z pełnej jawności przekłada się na wynik finansowy organizacji. Każda z nich posiada wszelkie niezbędne narzędzia do realizacji podejmowanych przez nią działań. Tak ma wyglądać trzeci sektor w Elblągu w roku 2011. Wizja ta ma być osiągnięta w wyniku realizacji strategii rozwoju sektora pozarządowego w Elblągu na lata 2006-2011.

Z pomysłem stworzenia strategii sektora pozarządowego liderzy elbląskich organizacji pozarządowych nosili się dość długo. Prace nad tym dokumentem nieustannie odkładano, bowiem ciągle były pilniejsze wyzwania, w szczególności wypracowanie zasad współpracy samorządu miasta Elbląga z organizacjami pozarządowymi, i ich późniejsza ewaluacja. Sprzyjająca okazja nadarzyła się wraz realizowanym przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych projektem pod nazwą „W stronę przejrzystej współpracy”. W kwietniu 2006 roku liderzy projektu, w porozumieniu z radą Elbląskich Organizacji Pozarządowych, postanowili przystąpić do tworzenia strategii sektora pozarządowego w Elblągu.

Pierwszy etap prac miał na celu ocenę stanu wyjściowego. Do tego celu wykorzystano specjalnie przygotowaną ankietę, którą rozdano podczas dorocznej konferencji elbląskich organizacji pozarządowych. Uzyskane w ten sposób dane pozwoliły ocenić stan sektora pozarządowego w Elblągu i okazały się niezwykle istotne

dla uczestników planowania strategicznego, które odbyło się w drugiej połowie maja w Jantarze. W trakcie tego spotkania dokonano oceny stanu wyjściowego, która była niezbędna przed sformułowaniem wizji i poszczególnych priorytetów strategii. Wyodrębniono cztery główne obszary: relacje międzysektorowe i wewnątrz-sektorowe, promocja i wizerunek, kapitał ludzki, finanse i infrastruktura, i oddano je analizie SWOT i VPP (Vision Pool Process). W ten sposób stworzyliśmy wizerunek sektora, jego silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Pojawiło się wiele cech pozytywnych, takich jak: zasady współpracy z samorządem, istnienie reprezentacji sektora i Centrum Organizacji Pozarządowych, wykształcona kadra i doświadczeni liderzy, spotkania i szkolenia dotyczące pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, regionalny serwis www.wim.ngo.pl i stałe publikacje pozarządowe. Jednak zdawaliśmy sobie sprawę z ogromu słabości elbląskiego sektora pozarządowego: braku współpracy z biznesem oraz między organizacjami, niskiego poziomu aplikowania o środki unijne, braku strategii promocji i kreowania wizerunku, niewystarczającej ilości środków na utrzymanie lokali i prowadzenie działalności statutowej, czy wreszcie braku ścieżki rozwoju dla pracowników. Pomimo wielu słabości sektor pozarządowy w Elblągu ma ugruntowaną pozycję oraz inicjuje wiele przedsięwzięć o charakterze ogólnopolskim. Z pewnością wiele jest jeszcze do zrobienia, szczególnie w kwestii współpracy z biznesem, tworzenia lokalnych partnerstw, wzmocnienia Centrum Organizacji Pozarządowych, standaryzacji usług społecznych, ekonomii społecznej, stabilności finansowej, infrastruktury, regulacji stosunków pracy, promocji i tworzenia obywatelskich środków masowego przekazu. Planowanie strategiczne tylko potwierdziło jak wiele pracy nas czeka i jakie wyzwania stoją przed elbląskimi organizacjami pozarządowymi. Dlatego dalsze prace miały koncentrować się na tworzeniu wizji sektora w roku 2011 oraz priorytetów, poprzez realizację których wizja ta zostanie osiągnięta.

W trakcie spotkania w Jantarze sześciu przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz Pełnomocnik Prezydenta Miasta Elbląga ds. organizacji pozarządowych wyrazili chęć zaangażowania się w dalsze prace nad tworzeniem strategii. Grupa ta spotykała się co tydzień przez okres dwóch miesięcy. Pierwsze spotkania konsultacyjne poświęcone były kreowaniu wizji sektora pozarządowego Elblągu w roku 2011. Uczestnicy tworzyli swoje indywidualne scenariusze, przedstawiali własne wyobrażenia sektora. Każdy miał równe szanse na wniesienie własnego wkładu we wspólną wizję przyszłości. Każdy mógł to opisać własnymi słowami i sprawić, by stało się to częścią wspólnego marzenia. Z tych części składowych udało się stworzyć wspólny obraz – wizję elbląskiego sektora pozarządowego, którą tworzą organizacje świadome społecznie i obywatelsko, wiarygodne, posiadające wykwalifikowaną kadrę, będące równorzędnym partnerem dla samorządu i biznesu. Chcemy dążyć do tego, aby wszystkie działania podejmowane przez organizacje pozarządowe cechowały się pełnym profesjonalizmem i najwyższą jakością. Musimy nauczyć się mówić o swojej pracy, sukcesach, porażkach korzystając ze środków jakie daje nam dzisiejszy rynek. Organizacje pozarządowe to nie tylko instytucje, to przede wszystkim ludzie którzy je tworzą i realizują cele statutowe. Dlatego każda organizacja powinna dbać o swój potencjał ludzki, tak aby sektor pozarządowy stał się alternatywą dla administracji i biznesu na lokalnym rynku pracy. Wreszcie chcemy pomagać młodym i słabszym organizacjom, ale jednocześnie uczyć każdą z nich przedsiębiorczości i umiejętnego zarządzania środkami pieniężnymi. Istnieje wiele możliwości zaspokojenia potrzeb finansowych organizacji, a każda z nich powinna potrafić korzystać z nich wedle woli i potrzeb.

Ostatni miesiąc prac poświęcony był formułowaniu działań, które mają przyczynić się do osiągnięcia wspólnej wizji. Jak się później okazało ten etap okazał się najtrudniejszym, bowiem nie wystarczające było zdefiniowanie w jaki sposób zamierzamy osiągnąć dany cel. Do każdego działania należało jeszcze przyporządkować odpowiednie narzędzie, wskaźnik, które dostarczy niezbędnych informacji o celowości i skuteczności danego przedsięwzięcia. Każdy z uczestników miał wiele pomysłów. Nie wszystkie z nich, z różnych powodów, mogły znaleźć swoje odzwierciedlenie w zapisach strategii. Czasami pięknie się różniliśmy, musieliśmy iść na ustępstwa i szukać kompromisu. Jednak w stosunku do najważniejszych celów panowała jednomyslność. Chcemy corocznie organizować Forum Inicjatyw Pozarządowych, mieć godną reprezentację sektora po-

zarządowego i sprawnie funkcjonujące Centrum Organizacji Pozarządowych obejmujące kompleksowym wsparciem nowe i słabe organizacje. Każda z elbląskich organizacji powinna znać i przestrzegać Karty Zasad Organizacji Pozarządowych, musi istnieć sprawny system eliminacji nieuczciwych organizacji, które poprzez swoją działalność negatywnie wpływają na negatywny wizerunek sektora. Chcemy stworzenia trójsektorowego porozumienia na rzecz społeczności lokalnej oparte o zasady partnerstwa, zaufania i odpowiedzialności. Powinniśmy dążyć do wypracowania standardów dla każdego zadania publicznego, co z pewnością przyczyni się do zwiększenia naszej wiarygodności w oczach samorządu. Poprzez lokalny serwis internetowy, prasę i program telewizyjny będziemy informować mieszkańców Elbląga o sprawach społecznych i działalności organizacji pozarządowych. Stworzymy kompleksową ofertę szkoleniową dla elbląskich organizacji, tak aby jej pracownicy mieli pełną wiedzę i niezbędne kompetencje do realizacji działań statutowych. Sektor pozarządowy ma być wzorem fachowości i przejrzystości. Dlatego będziemy zachęcać do tworzenia i publikowania raportów rocznych oraz opracujemy „system certyfikowania jakości działań organizacji pozarządowych”. Chcemy także, aby coraz więcej organizacji wiedziało co to jest ekonomia społeczna, korzystało z możliwości jakie ona daje, tworzyło spółdzielnie socjalne, starało się być, w miarę możliwości, niezależnymi finansowo.

Powyższe plany to tylko nieliczne przykłady działań, które zamierzamy wspólnie realizować, aby urzeczywistnić naszą wizję. Strategia rozwoju sektora pozarządowego w Elblągu na lata 2006–2011 z pewnością nie jest jeszcze dokumentem zamkniętym i nie wymagającym poprawek i uzupełnień. Przekonało nas o tym spotkanie podsumowujące prace nad strategią, podczas którego pojawiło się wiele wątpliwości co do trafności i celowości poszczególnych zapisów. Dlatego chcemy, aby strategia stała się dokumentem „żywym”, z którym utożsamiać się będzie większość elbląskich organizacji pozarządowych. W tym celu będą prowadzone konsultacje społeczne, aby każdy miał możliwość zgłoszenia własnych uwag i pomysłów. Z całą pewnością pierwszy krok został wykonany. Reszta zależy już tylko od nas samych, od naszego zaangażowania i konsekwencji w działaniach. Plan jest ambitny, ale możliwy do zrealizowania. Naczelnym zadaniem każdej organizacji, nie tylko Rady Elbląskich Organizacji Pozarządowych, powinna być troska o efektywną realizację celów i zadań strategii, ale również pełna współpraca, aby wspólna wizja 2011 roku stała się rzeczywistością i dobrem wspólnym wszystkich elbląskich organizacji pozarządowych.

FOTOREPORTAŻ

ORGANIZACJE Z WARMII I MAZUR SPOTKAŁY SIĘ W KARNITACH

W dniach 19–20 maja odbyła się Karnitach Konferencja Reprezentacji Organizacji Warmii i Mazur. Na spotkaniu obecni byli przedstawiciele trzeciego sektora oraz samorządów z województwa.

Wśród zaproszonych gości byli m.in. wicewojewoda **Anna Szyszka**, dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego **Wiesława Przybysz** oraz pełnomocnik Marszałka Województwa ds. Organizacji Pozarządowych, **Joanna Glezman**.

Pierwszego dnia odbywały się wykłady na temat przejrzystej współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi. Rozwój trzeciego sektora w Niemczech przedstawili: dr **Christian Andrae** z Parytetowego Związku Socjalnego oraz **Krzysz-**

tof Balon, dyrektor Placówki Koordynacyjno-Doradczej Niemiecko-Polskiej Współpracy Socjalnej.

Wśród wykładowców pierwszego dnia byli m.in. **dr Ryszard Skrzypiec** (Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich), **Włodzimierz Winciun** (pełnomocnik prezydenta Olsztyna ds. organizacji pozarządowych), **Jerzy Boczoń** (przewodniczący Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT), **Marek Polański** (radny Rady Miejskiej w Iławie), **Jerzy Boczoń** (przewodniczący Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT) oraz **Krzysztof Panfil** (prezes Stowarzyszenia Przyszań z Iławy). Ponadto **Dariusz Kwiatkowski** (Warmińsko-Mazurski

Związek Pracodawców Prywatnych) poprowadził wykład na temat społecznej odpowiedzialności biznesu oraz tworzenia trójsektorowych porozumień na rzecz rozwoju, a **Juliusz Marek** z Telewizji Elbląskiej na temat kreowania wizerunku organizacji pozarządowych w mediach. Pierwszy dzień spotkania zakończył się warsztatami na następujące tematy:

- Standaryzacja usług społecznych – prow. **Jerzy Boczoń**
- Współpraca biznesu z organizacjami po-

Bartłomiej Głuszak (Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych) i **Monika Falej**.

Tematami przewodnimi drugiego dnia Konferencji były możliwości rozwoju przedsiębiorstw ekonomii społecznej, postawa organizacji pozarządowych w zbliżających się

zarządowymi i samorządem lokalnym – prow. **Dariusz Kwiatkowski** i **Anna Gojło** (Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych)

- Współpraca samorządów z organizacjami pozarządowymi w kontekście Regionalnych Programach Operacyjnych 2007–2013 – prow.

wyborach samorządowych oraz wyzwania stojące przed trzecim sektorem. Na zakończenie spotkania **Maciej Bielawski** z Elbląskiego Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Pozarządowych przedstawił ofertę Regionalnego Ośrodka Szkoleniowego Europejskiego Funduszu Społecznego.

Ryszard Bogucki

WSPÓŁPRACA SAMORZĄDÓW I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POWIECIE OSTRÓDZKIM

Działalność organizacji pozarządowych w Ostródzie i okolicach ma długą tradycję. Do roku 2001 stowarzyszenia w powiecie działały w rozproszeniu i nie mając swojej reprezentacji. We wspomnianym już roku odbyło się I Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, na którym po raz pierwszy organizacje przemówiły wspólnym głosem. Przedsięwzięcie to było możliwe dzięki wsparciu organizacyjnemu Elbląskiego Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Pozarządowych.

Pierwszą reprezentację sektora wybrano podczas II Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, które odbyło się 22 czerwca 2002 r. Powstała wówczas Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego. Do Rady zostali wybrani następujący przedstawiciele sektora pozarządowego Powiatu Ostródzkiego: Elżbieta Czupryńska – Stowarzyszenie do Walki z Rakiem Piersi „Eliksir Życia” – Ostróda, Krystyna Sałak – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Morąg, Agnieszka Zielińska – Stowarzyszenie na Rzecz Jakości w Oświacie – Ostróda, Monika Włodarczyk – Związek Harcerstwa Polskiego – Ostróda, Marek Skaskiewicz – Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA” – Ostróda, Ryszard Bogucki – Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „SASINIA” – Ostróda, Waldemar Graczyk – Stowarzyszenie „Inicjatywa” – Ostróda, Jarosław Golubiewski – Stowarzyszenie „Miłomłyn 2010” – Miłomłyn, Jerzy Kański – Stowarzyszenie Morąskie „Narie” – Morąg, Mieczysław Kowalczyk – Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Ostróda, Zbigniew Poloniewicz – Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” – Ostróda. Koordynatorem ROPPO wybrano Marka Skaskiewicza a sekretarzem Ryszarda Boguckiego.

Główne zadania Rady zawarte w jej regulaminie to m. in.:

1. Współpraca z administracją publiczną,

2. Opiniowanie projektów ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych dotyczących sektora pozarządowego.
3. Wypracowywanie stanowisk odnośnie zagadnień dotyczących sektora pozarządowego w powiecie, regionie, województwie i kraju.
4. Działania integracyjne sektora pozarządowego (m.in. organizacja corocznego Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, inicjowanie spotkań branżowych i tematycznych organizacji pozarządowych).
5. Podejmowanie publicznej dyskusji nad zagadnieniami społeczeństwa obywatelskiego.
6. Wspieranie działań konkretnych organizacji pozarządowych oraz grup organizacji.
7. Promowanie Karty Etycznej Organizacji Pozarządowych.
8. Udzielanie rekomendacji organizacjom pozarządowym.

Głównym zadaniem Rady było wypracowanie zasad współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi, które mogłyby posłużyć jako wzorzec współpracy partnerskiej. W tym celu przeanalizowano istniejące w kraju porozumienia NGO z samorządami i przygotowano projekt zasad współpracy ROPPO ze Starostwem Powiatowym w Ostródzie. Projekt Karty Współpracy został przedstawiony przez Radę na spotkaniu ze Starostą, panem Cezarym Pecem już 16 stycznia 2003 r. Po wspólnych uzgodnieniach przygotowano treść Karty Współpracy Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego z Władzami Powiatu Ostródzkiego, która miała być przyjęta przez Radę Powiatu w tym samym roku, jednak dalsze prace nad Kartą zostały wstrzymane przez Starostwo. Jako uzasadnienie tej decyzji wskazano rozpoczęcie drogi legislacyjnej Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i Wolontariacie.

Prace nad Kartą Współpracy zostały wstrzymane, a zadanie jej opracowania stanęło przed następną

Radą, która została wybrana 28 października 2004 r. podczas IV Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego. Do Rady zostali wybrani: Iwona Gabara – Ostródzka Rada Organizacji Pozarządowych, Katarzyna Królak – Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Miasta i Gminy Miłomłyn, Joanna Purzycka – Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” w Ostródzie, Monika Włodarczyk-Dudka – Związek Harcerstwa Polskiego w Ostródzie, Agnieszka Zielińska – Stowarzyszenie na Rzecz Jakości w Oświacie, Ryszard Bogucki – Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „SASINIA” (zastępca przewodniczącego), Grzegorz Kowalek – Rada Organizacji Pozarządowych Gminy Morąg, Włodzimierz Kozerawski – Ochotnicza Straż Pożarna w Małdytach, Wiesław Kuciński – Stowarzyszenie Rodzin Katolickich w Ostródzie, Marek Skaskiewicz – Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Ludzi Niepełnosprawnych „ALFA” w Ostródzie (przewodniczący), Wojciech Ziemiński – Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej w Miłakowie (sekretarz).

Do pracy nad Kartą Współpracy Samorządu Powiatu z organizacjami pozarządowymi z terenu Powiatu Ostródzkiego przystąpiono w czerwcu 2005. Nad opracowaniem Karty pracował sześciuosobowy zespół w skład którego weszli: Marek Siudak – naczelnik Wydziału Rozwoju Lokalnego i Promocji, Adriana Faraś – pracownik Wydziału Rozwoju Lokalnego i Promocji, Cezary Pec – członek Zarządu Powiatu, Marek Skaskiewicz – przewodniczący Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, Ryszard Bogucki – zastępca przewodniczącego Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego oraz Grzegorz Kowalek – członek Rady Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego.

Podczas kilku spotkań zespołu opracowano treść Karty Współpracy. Po akceptacji przez Wydział Finansowy, radcę prawnego i Zarząd Powiatu Karta Współpracy została zatwierdzona przez Radę Powiatu i przedstawiona na V Forum Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, które odbyło się 3 lutego 2006 r. W trakcie tego spotkania podpisano deklarację partnerstwa na rzecz realizacji Karty Współpracy pomiędzy Władzami Samorządowymi Powiatu a Radą Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego, której treść brzmi następująco:

Samorządowi Powiatu Ostródzkiego jak i Organizacjom Pozarządowym przyświeca wspólny cel – dobro mieszkańców Powiatu Ostródzkiego. Mając powyższe na uwadze Rada Organizacji Po-

zarządowych Powiatu Ostródzkiego i Władze Samorządowe Powiatu Ostródzkiego deklarują wolę współdziałania przy realizacji Karty Współpracy przyjętej Uchwałą Rady Powiatu. Dokument ten to zbiór wzajemnych praw i zobowiązań, których wypełnienie gwarantuje budowę Społeczeństwa Obywatelskiego. Współpraca ta będzie mieć charakter systemowy, przejrzysty i wykorzystujący w jak największym stopniu zasoby zarówno samorządu, jak i organizacji pozarządowych. Obie strony porozumienia deklarują wolę współpracy na rzecz dobra wspólnego naszego powiatu.

Podczas wielu spotkań przedstawiciele trzeciego sektora wskazywano na potrzebę powołania reprezentacji do współpracy z innymi samorządami – głównie chodziło o miasto Ostródę i Morąg. W Morągu taką reprezentację powołano na I Forum Organizacji Pozarządowych Gminy Morąg, podczas którego powołano Radę Organizacji Pozarządowych Gminy Morąg. Spotkanie to odbyło się 26 czerwca 2003 r.

W Ostródzie do prac nad powołaniem reprezentacji sektora przystąpiono na początku 2004 r., kiedy to powstał zespół inicjatywny do powołania Ostródzkiej Rady Organizacji Pozarządowych. Zespół ten tworzyły 4 osoby: Beata Kamińska – Ostródzka Niezależna Inicjatywa Kobiet, Marek Skaskiewicz, Ryszard Bogucki i Zbigniew Połoniewicz z Rady. Trzymiesięczna praca zespołu zaowocowała opracowaniem Regulaminu Rady i przygotowaniem I Konferencji Ostródzkich Organizacji Pozarządowych. W czasie tej konferencji, która odbyła się 16 kwietnia 2004 r., organizacje pozarządowe Ostródy wybrały 7 przedstawicieli do Ostródzkiej Rady Organizacji Pozarządowych. W skład Rady weszły następujące osoby: Iwona Gabara – Stowarzyszenie Mniejszości Niemieckiej „Jodły”, Beata Kamińska – Ostródzka Niezależna Inicjatywa Kobiet, Elżbieta Ostrowska-Czupryńska – Stowarzyszenie „Amazonki”, Jolanta Rodziewicz-Olszko – Związek Harcerstwa Polskiego, Elżbieta Romejko – Polski Komitet Pomocy Społecznej, Agnieszka Szaciłowska – Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „SASINIA” i Włodzimierz Brodiuk – Stowarzyszenie Ostróda 2002. Zadaniem Rady jest współpraca z administracją publiczną oraz innymi partnerami życia społecznego Ostródy, a także udział w tworzeniu planów i programów współpracy z władzami samorządowymi Miasta.

Ambicją Rady stało się opracowanie dokumentu normującego stosunki pomiędzy samorządem a organizacjami. Do pierwszych prac przystąpiono w pierwszej połowie 2005 r. Odbyło się wtedy kilka spotkań

roboczych, na których opracowano wstępnie treść porozumienia. Prace nad Zasadami Współpracy wznowiono na początku 2006 roku. Intensyfikacja pracy możliwa była dzięki zaangażowaniu Elbląskiego Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, które realizując projekt „W stronę przejrzystej współpracy wsparło działania Ostródzkiej Rady Organizacji Pozarządowych. Odbyło się 6 spotkań roboczych, podczas których opracowano ostateczny kształt dokumentu. Pod koniec lipca dokument został przedstawiony na spotkaniu plenarnym organizacji i przedstawicieli samorządu. Po tym spotkaniu przekazano go do oceny prawnej, finansowej i merytorycznej jednostkom samorządu. Po pomyślnej ocenie ma on zostać przyjęty uchwałą Rady Miejskiej do realizacji.

W Karcie Zasad Współpracy zawarto przede wszystkim unormowania dotyczące udzielania dotacji przez samorząd oraz inne formy współpracy, takie jak udzielanie rekomendacji, współpracę w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych czy współpracę pozafinansową. Ważną rolę przywiązano do powołania pełnomocnika burmistrza ds. organi-

zacji pozarządowych oraz Zespołu Doradczo-Inicjatywnego, którego zadaniem będzie między innymi udział w opracowywaniu strategii i programów społecznych oraz opiniowanie projektów Rocznych Programów Współpracy. Istotne zapisy dotyczą też monitoringu realizacji Karty Współpracy i Rocznych Programów Współpracy.

Ostródzka Rada Organizacji Pozarządowych i Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Ostródzkiego wspólnie chcą utworzyć Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych dzięki wsparciu samorządu miejskiego i powiatowego. Służyć temu będzie projekt realizowany przez Ostródzkie Stowarzyszenie Kulturowe „SASINIA” Utworzenie Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych w Powiecie Ostródzkim. Projekt uzyskał pozytywną ocenę Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Rządowego – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Przyznano na ten cel dotację w wysokości 25 000 zł. Utworzenie Centrum wydatnie przyczyni się do wzmocnienia sektora pozarządowego w powiecie ostródzkim.

OPINIE

Teresa Bocheńska

NIE BĘDZIE AMNESTII OD NIEZDANYCH WYBORÓW

Wybory samorządowe za pasem - ale na razie, może z powodu upalnej, wakacyjnej atmosfery, w życiu publicznym słychać o nich z rzadka, i to nie z ust samorządowców, a z ust wodzów partyjnych. Muszę przyznać, że bardzo mnie to niepokoi. Mam wrażenie, że samorządowcy i całe społeczności lokalne gotowe są oddać sprawę w ręce aktywistów partyjnych (ten termin z minionego okresu bardzo pasuje do obecnej sytuacji). Lokalni politycy, przynajmniej w Elblągu nie zdołali przekonać większości mieszkańców, że samorząd gminny czy powiatowy jest naprawdę ich sprawą, że ma istotny wpływ na warunki życia w gminie, mieście, czy powiecie, i to nie tylko na poziomie polbruku czy nawet nowej elewacji na ścianie gminnej szkoły.

W sondażu przeprowadzonym przez Dziennik Elbląski wśród aktualnych radnych, widać, że nawet

nie wszyscy radni zdają sobie sprawę z zasadniczych zadań i kompetencji rady. Świadczą o tym wypowiedzi, że największym osiągnięciem w czasie kadencji było załatwienie dziury w chodniku, czy pomoc w czyjejś indywidualnej sprawie. Oczywiście, tego rodzaju aktywność dobrze świadczy o radnym, ale nie z takich działań powinien być rozliczany.

Tak jak podkreślali to niektórzy inni rozmówcy, rada pracuje zespołowo. Efektem tej pracy powinien być dobry budżet, odpowiadający potrzebom danej społeczności, dobre i sprawnie realizowane programy, które mają za zadanie rozwiązywać lub łagodzić największe problemy społeczne. Rada odpowiada także za ład przestrzenny, dobrze zorganizowane szkolnictwo, dobrą jakość wody i sprawną kanalizację, sprawną komunikację, swobodny dostęp do wszystkich obiektów pu-

blicznych oraz do publicznego transportu dla osób niepełnosprawnych.

To radni uchwalają też takie uchwały, które pomagają w rozwoju gospodarczym: ułatwiają mieszkańcom zakładanie i utrzymanie własnych firm, wydzielają tereny przeznaczone dla inwestorów i przydzielają pieniądze na ich uzbrojenie czy na kampanie promocyjne.

Robią to wszystkie rady, ale, jak się okazuje, nie wszyscy radni zdają sobie sprawę, z tego, co uchwalają. Tym bardziej nie zdaje sobie z tego sprawy wielu wyborców, ponieważ do rzadkości należy rzetelne informowanie społeczeństwa o pracach prowadzonych w radzie i jej efektach. Przykładem (negatywnym właśnie) może być strona internetowa Urzędu Miasta w Elblągu, gdzie na zakładce Rady Miejskiej nie można znaleźć informacji ani o terminach i programach planowanych sesji, ani o ich przebiegu. Nie tylko nie są prezentowane projekty uchwał, ale nawet już uchwalone są publikowane ze znacznym opóźnieniem i w dodatku bez zasadniczych załączników. Znam miasta, gdzie przebieg sesji jest na żywo transmitowany w lokalnej telewizji. Oczywiście, w czasie sesji nie pustoszeją ulice, ale każdy,

kto jest zainteresowany danym tematem (wcześniej anonsowanym) może się dowiedzieć, co mówili i jak głosowali poszczególni radni, co na radnych wpływa bardzo mobilizująco.

Ja, na przykład, chciałabym wiedzieć, kto rekomendował i głosował za największym bblem tej kadencji, jakim jest uchwała zabraniająca szczekać psom. Rencista, który ma psa, będzie musiał kłaniać się nisko wszystkim sąsiadom, żeby ktoś nie doniósł, że jego pies szczeka za głośno (nie jest określona ilość dopuszczalnych decybeli). Jeżeli sąsiad wpadnie w złość, to straż miejska zabierze renciście całą rentę i jeszcze kawałek następnej (uchwała mówi o mandatach w wys. 500 zł.). Chciałabym to wiedzieć, żeby na takiego radnego nie głosować.

Mam też określone oczekiwania, związane z pracą społeczną w środowisku osób niepełnosprawnych, a także z moją wizją nowoczesnego, atrakcyjnego miasta.

Myszę, że moje oczekiwania i wymagania podziela wiele innych osób, które razem mogłyby stworzyć silne lobby wyborców. Jeżeli zdołamy się porozumieć, mamy szansę wybrać ludzi, którzy je zrealizują.

OPINIE

Adam Krause

JAKIE SPOŁECZEŃSTWO CHCEMY?

Wraz z rokiem szkolnym dobiegł końca rok harcerski 2005/2006. Był to rok szczególny dla Hufca ZHP Elbląg, bowiem w tym czasie przypadła jubileusz 60 lat istnienia harcerstwa w Elblągu. W październiku 1945r. wraz z organizowaniem nauki w pierwszych elbląskich szkołach, zaczęły się tworzyć pierwsze drużyny harcerskie. Pierwszym z drużynowych w historii Elbląga był Jerzy Świątkowski.

Od tamtego czasu harcerstwo przeszło wiele zmian i przetrwało różne czasy. Historia harcerstwa to czasy, gdy harcerstwo było bardzo popularne, jak też takie, kiedy za bycie instruktorem ZHP można było być aresztowanym lub szykanowanym. To czasy kiedy ilości członków liczone w dziesiątkach i takie kiedy liczone w tysiącach. Dorobkiem harcerzy jest odbudowanie pobliskiego Fromborka, czy postawienie Ośrodka Wodnego „Bryza”, który istnieje do dziś.

Przez te czasy nie zmieniło się tylko jedno. ZHP od początku było i identyfikowało się, jako organizacja, której głównym celem jest wychowanie młodego człowieka. W dzisiejszych czasach wydaje się, że ten obszar życia społecznego zszedł na drugi plan. Obecnie człowieka osądza się po tym, jakie wyniki osiąga w nauce, czy w pracy. Wydaje się, że ani rodzice, ani nauczyciele nie mają pomysłu lub świadomości, jak ważne jest kształtowanie charakteru młodego człowieka.

W ostatnim okresie zauważyć można bum na dotowanie edukacji. Co rusz słyszymy o kolejnych funduszach na stypendia, nowych programach edukacyjnych. Nawet w programach europejskich kładzie się nacisk na wyrównywanie szans edukacyjnych. Idee te są oczywiście słuszne, bowiem ważne jest, by każdy obywatel naszego państwa miał równe szanse w przygotowaniu się do dorosłego życia. Nie mniej

jednak zastanówmy się chwilę, co powinno być najważniejsze w budowaniu przyszłego społeczeństwa. Jeśli zadamy sobie pytanie, w jakim społeczeństwie chcemy żyć w przyszłości, to co odpowiemy?

Czy najważniejsze będzie dla nas, żeby każdy miał dobrze płatną pracę i nic poza tym? Oczywiście w świecie, w którym praca jest „towarem” deficytowym, taka odpowiedź może wydawać się właściwa. Jeśli jednak skupimy się jedynie na tym celu, może okazać się, że nasze społeczeństwo nie będzie umiało nic od siebie dać. Może okazać się, że ludzi interesować będzie jedynie praca i zyski, jakie dzięki swojemu działaniu mogą osiągnąć. Już dziś po części to zagrożenie można zauważyć w naszym mieście. Wiele organizacji próbuje przygotować coś dla naszych mieszkańców, jednak ich zainteresowanie najczęściej można określić jako mierne. Zaczynamy powoli zauważać bierność i zastanawiamy się, dlaczego tak się dzieje.? I tu znów możemy doszukiwać się źródeł w naturalnym zniechęceniu wynikającym z braku pracy i zmęczenia z ciągłej walki o nią. Możemy, ale czy to jest jedyną przyczyną takiego stanu rzeczy?

Odpowiadając na to pytanie, należy cofnąć się do pytania głównego: czy takiego społeczeństwa chcemy? Czy faktycznie pragniemy żyć w społeczeństwie, w którym każdy jedynie ma dobrze płatną pracę? Myślę, że większość czytelników zgodzi się ze mną, że praca to nie wszystko. O ileż bardziej powinniśmy dążyć do zbudowania społeczeństwa, które umie myśleć nie tylko o sobie, lecz również o drugim człowieku, o problemach, które występują wokół nas i które wspólnie możemy rozwiązać. Czyż nie lepiej żyć wśród mieszkańców, którzy kochają swoje miasto i aktywnie biorą udział w jego życiu społecznym. Czyż nie lepiej żyć w mieście, w którym jest czysto i to nie dlatego, że trzy razy dziennie ulice miasta sprzątają służby porządkowe. Czyż nie lepiej

żyć wśród ludzi, którzy nie są anonimowymi świadkami wandalizmów. O ileż łatwiej pracowałoby się wśród ludzi uczciwych – zarówno pracodawców, jak i pracowników.

Niestety, by tak się stało, trzeba przez dłuższy czas w odpowiedni sposób prowadzić młodych ludzi, tak by wartości takie jak braterstwo, patriotyzm, uczciwość, tolerancja, odpowiedzialność stały się dla nich nie tylko pustymi sloganami. Wychowanie jakie prowadzi i promuje ZHP skupia się jednocześnie na 5 sferach młodego człowieka. Jest to wychowanie intelektualne (edukacja), duchowe, fizyczne, społeczne i emocjonalne. Na wszelkich kursach instruktorskich podkreślane jest, że jedynie równomierne rozwijanie tych sfer osobowości gwarantuje pełne przygotowanie jednostki do życia dorosłego.

Od 60 lat elbląskie harcerstwo wychowuje młodych ludzi. Wychowankowie ZHP są dziś m.in. lekarzami, dyrektorami firm, nauczycielami, czy urzędnikami. Największym jednak sukcesem nie jest to, jaki zawód wykonują, lecz jakimi wartościami kierują się w życiu. Wszechstronne wychowanie nie może jednak być celem jednej, czy kilku organizacji społecznych. Powinno stać się obowiązkiem każdego: rodziców przede wszystkim, ale też nauczycieli, instruktorów kół zainteresowań, czy po prostu zwykłych obywateli. Odpowiedzialność za wychowanie musi wziąć każdy z dorosłych elblązan, nie oglądając się na innych. Każda z organizacji społecznych musi mieć na pieczy, że nie tylko działania statutowe są ważne, lecz również postawy, jakie dzięki tym działaniom wykształci się u młodych ludzi. Dopiero takie podejście do tego problemu może wpłynąć na obraz przyszłego społeczeństwa.

---

hm. Adam Krause
Komendant Hufca ZHP Elbląg

Spotkanie w sprawie akcji

„Masz głos, masz wybór”

W piątek, **18 sierpnia 2006** w Centrum Organizacji Pozarządowych w Elblągu, odbędzie się spotkanie na temat akcji „Masz głos, masz wybór”.

Spotkanie dotyczyć będzie wypracowywania stanowiska, jakie ma zająć elbląski trzeci sektor przed wyborami samorządowymi.

Przypomnijmy, że akcja „Masz głos, masz wybór” ma na celu zachęcenie obywateli do uczestnictwa w życiu publicznym oraz wzmocnienie poczucia współodpowiedzialności za podejmowane decyzje. Organizacje pozarządowe uczestniczące w akcji przeprowadzą debaty przedwyborcze z udziałem kandydatów w nadchodzących wyborach samorządowych.

Spotkanie odbędzie się w przyszły piątek, **18 sierpnia** o godz. **12.00**, w **Centrum Organizacji Pozarządowych** przy ul. Zw. Jaszczurczego 17 w Elblągu.

GODNI NAŚLADOWANIA

konkurs dla organizacji i samorządów z woj. warmińsko-mazurskiego

Po raz drugi ogłoszony został konkurs Godni Naśladowania, którego ideą jest promowanie najlepszych inicjatyw organizacji pozarządowych oraz samorządu w zakresie współpracy z III sektorem. Zgłoszenia do końca września 2006.

Konkurs organizuje Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego Andrzeja Ryńskiego.

W konkursie w kategorii na najlepszą inicjatywę organizacji brane będą pod uwagę takie kryteria jak: wpływ na rozwój i konkurencyjność regionu, umiejętność pozyskiwania środków finansowych oraz innowacyjność, natomiast w kategorii dla samorządów: przejrzysty system współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi wyrażony przyjętymi dokumentami: Rocznym programem współpracy, zapisy w strategiach rozwoju i innych dokumentach prawa lokalnego zapewniających partycypację organizacji w zarządzaniu wspólnotą lokalną, czy znaczenie inicjatywy w zakresie rozwoju sektora pozarządowego.

W ubiegłym roku w pierwszej kategorii zwyciężyła Fundacja Grunwald wyróżniona za „Dni Grunwaldu 2005”, a wśród samorządów najlepszy okazał się Urząd Miasta w Bartoszycach za inicjatywę „Przegląd Małych Form Artystycznych Środowiskowych Placówek Wsparcia”.

Zgłoszenia przyjmowane są do

końca września 2006 r.

w sekretariacie Rady Organizacji Pozarządowych
Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

ul. Kopernika 13,

10-510 Olsztyn,

tel. 089 523 73 45

e-mail: rowop@eswip.elblag.pl

